

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

DİPLOMAT

H.Əliyev

www.Diplomata-kurdi.com

№ 15 (126), 22 - 28 İyun Hezîran sal 2011
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti, 40 qəpik
Hêjaye

**Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!**

**Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məşədləri.**

**Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.**

Səbahəddin Eloğlu

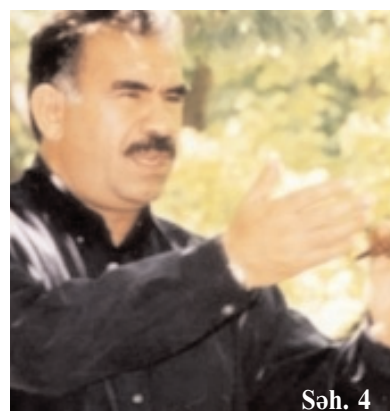

Prezident İlham Əliyev: Mühərribə hələ başa çatmayıb. Atəşkəs o demək deyil ki, sülh vardır

Səh. 5

Barzanî bi awayekî demkî dê serokatiya civata asayişê bike

Səh. 4

Ocalan piştgirî da biryara boykotê

Səh. 4

Parlamenterên kurd ê neçin Meclîsê

Çandar rapora xwe ya derbarê pirsra Kurd de eşkere kir

Səh. 3

Bazirganiya Kurdistan û Brîtanya Şandeyeke hikûmeta herêma Kurdistanê ya bazirganî serdana Brîtaniyayê dike

Səh. 5

Səh. 8

MUGAMLARIN ŞAHI BAYATI KÜRD

Səh. 6

Талабани и Барзани пытаются вновь примирить иракские блоки

Səh. 7

Ev hapsini önleyen poz

Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya prezidentləri Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsinə dair birgə bəyanat qəbul etmişlər

İyunun 24-də Kazanda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistan Respublikasının Prezidenti Serj Sarkisyan və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Dmitri Medvedev Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsinə dair danışıqların yekunlarına əsasən birgə bəyanat qəbul etmişlər.

Bəyanatda deyilir: "2011-ci il iyunun 24-də Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya Federasiyasının prezidentləri Kazanda görüşmüş və onların tapşırıqlarına əsasən, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsinin Əsas Prinsipləri layihəsinin razılaşdırılması məqsədilə aparılan

işin gedişini nəzərdən keçirmişlər.

Dövlət başçıları bir sıra məsələlərə dair qarşılıqlı anlaşma əldə edilməsini, bu məsələlərin həllinin Əsas Prinsiplərin bəyanatı üçün şərait yaradılmasına kömək etdiyini bildirmişlər.

Azərbaycan və Ermənistan prezidentləri ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələri kimi Rusiya, ABŞ və Fransa liderlərinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi probleminə daimi diqqətinə görə onlara minnətdarlıq bildirmiş və Rusiya Federasiyası Prezidentinin razılaşma əldə edilməsinə kömək üçün göstərdiyi şəxsi səylərini yüksək qiymətləndirmişlər".

Mehriban Əliyeva: Azərbaycan dünyanın ən sürətli iqtisadi inkişaf tempinə malik ölkədir

Azərbaycan dünyada ən sürətli iqtisadi inkişaf tempinə malik ölkədir. Bu, bizə ölkəmizi inkişaf etdirməyə, səhiyyə, təhsil və mədəniyyət sahələrinə xüsusi diqqət yetirməklə çox vacib sosial proqramları həyata keçirməyə imkan yaradır.

AzərTAc xəbər verir ki, bu fikirləri Brüsseldə Krans Montana Forumunun rəsmi naharında iştirak edən Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva demişdir.

Müstəqil ölkə kimi Azərbaycanın bazar iqtisadiyyatı, modernləşmə siyasətini həyata keçirdiyini, qanunun aliliyini təmin etdiyini bildiren birinci xanım Azərbaycanın Avropa ilə çox güclü münasibətləri olduğunu demişdir.

Mehriban xanım Əliyeva Avropa

İttifaqına üzv dövlətlər ilə ölkəmiz arasında ikitərəfli münasibətlərin qarşılıqlı fayda və hörmətə əsaslandığını qeyd etmişdir.

"Artıq on ildir ki, Azərbaycan Avropa Şurasının üzvüdür. Bizim münasibətlərimiz uğurla inkişaf edir və yeni mərhələyə qədəm qoyur", - deyər Mehriban xanım Əliyeva qeyd etmişdir.

Pakistanda Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin yaranmasının 93-cü ildönümünü qeyd olunmuşdur

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin yaranmasının 93-cü ildönümünü münasibətilə Pakistanın İslamabad şəhərində mərasim keçirilmişdir.

Mariott mehmanxanasında keçirilmiş mərasimə Pakistanın dövlət və hökumət nümayəndələri, xarici ölkələrin İslamabadda akkreditə olunmuş səfirləri, generalar, hərbi attaşelər, Pakistanda təhsil alan Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin hərbi qulluqçuları, həmvətənlərimiz və başqaları qatılmışlar.

Mərasimdə ali qonaq qismində Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin komandanının müavini, aviasiya marşalı Asim Süleyman iştirak etmişdir.

Əvvəlcə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinə həsr olunmuş film göstərilmişdir.

Sonra ölkəmizin Pakistandakı səfiri Daşqın Şikarov Silahlı Qüvvələrinin yaradılması, kadr hazırlığının tarixi, Azərbaycan ordusunun inkişafının əsas

mərhələləri barədə ətraflı məlumat vermişdir. Respublika Silahlı Qüvvələrinin günü-gündən inkişaf etdiyini vurğulayan diplomat Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan ordusunun istənilən tapşırığı yerinə yetirmək iqtidarında olduğunu demişdir.

Asim Süleyman isə Azərbaycan-Pakistan münasibətlərindən danışmışdır. Ölkələrimiz arasında hərbi sahədə əməkdaşlığın səviyyəsindən məmnunluğunu bildiren ali qonaq bu əlaqələrin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə əmin olduğunu vurğuladı.

Azərbaycanın Pakistandakı hərbi attaşesi, polkovnik Daşdəmir Məmmədov da ümummilli lideri Heydər Əliyevin Azərbaycan ordusunun formalaşması sahəsindəki xidmətlərindən, ölkəmizdə ordu quruculuğunda aparılan uğurlu siyasət və nəticələri haqqında danışmışdır.

Mərasim Pakistanın dövlət televiziyası - PTV-1 və digər kütləvi informasiya vasitələrində geniş işıqlandırılmışdır.

Florida ştatının Mayami-Deyd dairəsində mayın 28-i "Azərbaycanın milli bayram günü" elan edilmiş və Qarabağ Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanınmışdır

Amerikanın şəhərləri və ştatları tərəfindən Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi kimi tanınmasından ibarət zəfər yürüşü davam

edir. Florida ştatının Mayami-Deyd dairəsi mayın 28-ni Azərbaycanın milli bayram günü elan etmişdir. Bununla əlaqədar qəbul edilmiş proklamasiyada qeyd olunur ki, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü, suverenliyi və müstəqilliyi BMT tərəfindən qəbul edilmişdir, onun ərazisi 33.440 kvadratmil (88.610 kvadratkilometr) olmaqla Qarabağ regionunu və Naxçıvan eksklavını da əhatə edir.

Bir məqam xüsusilə vacibdir ki, Qarabağa münasibətdə "anklav" deyil, "region" terminindən istifadə edilmiş, Naxçıvan isə haqlı olaraq eksklav adlandırılmışdır.

Mayami-Deyd dairəsinin proklamasiyasında Florida ştatının ictimai həyatında Azərbaycan-Amerika Şurasının rolu da vurğulanır.

Çandar rapora xwe ya derbarê pirsê Kurd de eşkere kir

Rojnameger û nivîskar Cengîz Çandar rapora xwe ya ku li ser vemaliştina pirsê Kurd ji çekan e di konferansa TESEVê de eşkere kir

Rojnameger û nivîskar hikûmet krîzê dernexe, Cengîz Çandar rapora xwe ya ku li ser vemaliştina pirsê Kurd ji çekan e di konferansa TESEVê de eşkere kir. Rapor lêkolîneka encama hevdiştinên li gel gelek berpirsên Tirk û kur e, serokomar Abdullah Gul jî tê de bi rayedar û burokratên dewletê, endamên hikûmetê, siyasetmedarên tirk Celal Talebanî Nêçîrvan Barzanî û Murat Karayilan jî tê de bi pêşengên Kurdan, berpirsên BDP-ê yê PKK-ê û KCK-ê parêzerên Ocalan û endamên PKKê yê çiyê û Ewropayê pêk tê. Rapor encama xebat û hevdiştinên û hevpeyivînên salekê ye. Wek çareserî ew bi kurtî di 7 xalan de xulase dibe.

Li gor Çandar, bi azadkirina siyasetmedarên girtî yê KCKê, rawestandina operasyonên leşkerî, domandina bêçalaktiya PKKê, xistina bendava hîlbijartinê, ji nû ve nasandina hevwe-latîbûnê di destûrê de, eşkerekirina statuya Kurdan a di destûrê de, sererastkirina şert û mercên

hikûmet krîzê dernexe, destûreke nû derxe û derbasî rûpelên dîrokê bibe.

Çandar rapora xwe eşkere kir

Di rûniştina yekem a bi navê 'Edaleta di dema derbasbûnê de' mijara "Bê çekbûn û Aştî: PKK dê çawa çekan deyne?" hat nîqaşkirin. Rojnameger û nivîskar Cengîz Çandar, rapora ku derbarê pirsê Kurd de amade kiribû di konferansê de eşkere kir. Çandar bi gelek derdoran re hevdiştin pêk anîye û encamên wan hevdiştinan kir rapor. Çandar, di konferansê de bal kişand ser zehmetiyên xebatên xwe û got: "Min rapora xwe wek kesekî kor û ker amade kir. Em li ser çawa dê asta şidetê kêmkirin û pirsê çareser bikin rawestiyân. Heta niha ji ber ku bi şidetê pirsê Kurd nehat çareser kirin, me wek serhildana Kurd binav kir. Dema wek serhildan hat nîrxandin, tespîta pirsê Kurd derket holê. Vêna rastiyeke din derxist holê û ev rastî PKK û pirsê Kurd wekhevin û nayên

ên ji doza KCKê hatine girtin bîr berdan.

2- Ji bo rewş û hola bawerî û ewlehiyê bidome, divê berî her tiştî agirbesta dualî çêbibe. Ji ber vê yekê divê PKK bêçalakiya xwe berdewam bike û Artêşa Tirk jî dawî li operasyonan bîne. Herwiha divê rê li pêşiya gavên provokatîf bê girtin. Divê li şûna operasyonên siyasî û leşkerî rê li pêşiya qada sîvil bê vekirin.

3- Ji bo daketina ji çiyê pêk bê, divê berî her tiştî bingeha zagonî û hîquqî bê avakirin. Divê karibin êdî di qada legal de siyasetê bikin. Herwiha ji bo karibin siyasetê bikin jî divê zêdetir karibin îradeya xwe di meclîsê de temsîl bikin. Divê doza KCKê betal bibe û Kurd karibin xwe bi berfirehî di meclîsê de temsîl bikin. Ji bo vê yekê jî divê benda hîlbijartinê ya ji sedî 10 bê daxistin.

4- Heta gavên jor neyên avêtin pirsê Kurd li ser bingehekî hîquqî nayê çareser kirin. Ji bo vê yekê jî divê berî her tiştî destûreke demokratîk û hevwe-latîbûneke demokratîk bê avakirin. Herwiha divê mafê perwerdeya zimanê dayikê jî bê dayîn û parastin.

5- Di amadekirina destûra nû de divê statuya Kurdan a Tirkîyê bê nasîn û cih bide nasnameya hemû Kurdan. Li gor vê yekê divê Tirkîye li gor şertê Rêveberiyên Herêmî yê Konseya Ewropayê tevbigere.

6- Divê rol û hewldana Abdullah Ocalan a ji bo çaresiriyê baş bê zanîn û li gorî wê rol û misyona wî şert û mercên wî yê girtîgehê bîr başkirin. Ger şert û mercên wî yê girtîgehê bîr başkirin dê rê li pêşiya çareseriyê veke û daxistina PKK'îyan a ji çiyê hêsan bike. Divê ev başkirina şert û mercên Ocalan heta serbestberdana Ocalan jî di nava xwe de biparêze.

7- Ji bo daketina çiyê dest pê bike divê ev pêşniyar gav bi gav bîr kirin. Ji bo vê yekê pêşniyar û nerînên PKKê û muxalîfên PKKê û herwiha rayedarên dewletê hatin wergirtin û li gor wê ev rapor hat amadekirin. Divê Efûya giştî ne tenê PKKê, bi hezaran kesên ji PKKê qut bûne jî hembêz bike.

Hun dikarin temamiya raporê ku bawerî ye wek PDF ji lînkê xwarê daxin:

http://www.tesev.org.tr/UD_OBJS/PDF/DEMP/Dagdan%20Inis-Son%20Hali-web.pdf

Ocalan û ji bo aştiya civakî efûyeke gav bi gav e pirsê Kurd çareser bike.

Weqfa Etûtên Civakî û Aborî ya Tirkîyê (TESEV)ê bi navê "Konferansa Bernameya Demokratîkbûnê" doh li otela Nippona Stenbolê konferansek li dar xist. Konferansê de du rojan dewam bike. Di konferansa TESEVê de raporên ku ji bo demokratîkbûnê di sala borî û îsal hatine amadekirin dê bîr nîqaş kirin. Axaftina vekirinê ji hêla serokê Lijneya Rêveberiyê ya TESEVê Can Paker ve hat kirin. Paker, bal kişand ser girîngiya konferansê û destnîşan kir ku di nav 48 saetan de di nav civakê de geşadanek derket holê. Paker, got ku niha her kes berpirsya e, dîroka cîhanê nîşan daye ku pîrsgirêk tenê bi riya qanûnan çareser dibe. Paker, bibîrxist ku pêwîst e

cûdakirin. Em niha çî biparêzin bila biparêzin em nikarin bê PKKê pîrsê çareser bikin. Ger em bixwazin pîrsê çareser bikin divê xîtabê PKKê bikin. Herwiha tecrûbeyên navneteweyî jî derxist holê ku ger bi leşkeriyê pîrs çareser nabe êdî dema axaftinê hatiye. Êdî hevdiştina bi Ocalan re civak jî qebûl dike. Hevdiştina Ocalan û dewletê ne tiştêkî nû ye. 12 sal in didome. Divê rêbazên çareseriyê bîr guhertin. Divê wek girtiyeke jî rêzê neyê dîtin. Divê dewlet wekî partnerê çareseriyê bibîne û muzakerê bike."

Çandar, di raporê de pêşniyarên çareseriyê wiha rêz kirin:

1- Ji bo di nava aliyan de (Devlet û PKK) hola çareseriyê bê avakirin divê bawerîya li hemberî hev bê xurt kirin. Ji bo vê yekê jî divê berî her tiştî şaredar û siyasetmedarên Kurd

Celal Talibanî vegeriya bexdadê

Clela Talibanî vegeriya Êraqê

Paş tevlibûna konferansa binbirkirina terorîsmê li Cîhanê ku li Tehranê hat li darxistin, Mam celal bi şandeya xwe ve vegeriya paytexta Êraqê.

Hat zanîn ku pêş vegera Talibanî bi Êraqê re, havdîtineke taybet bi rêberê şoreşê Elî Xaminêyî re pêk anîye.

Li gor ragihandinan di hevdiştinê de li ser peywendiyên her du welatan di hemû waran de, gotûbêj hatiye kirin.

Her wiha her du aliyan hêvyên xwe ji bo xurtîrkirina peywendiyên û parastina berjewendiyên her du aliyan dane xuyakirin.

BDP serdana kampa penaberên Sûriyeyê kir

Hat zanîn ku şandeyakî Partiya Demokratîk a Aştîyê (BDP) serdana kampa penaberên gelê Sûriyeyê li Antaliyeyê kir da ku rewşa wan ji nêz ve bişopîn e.

Her wiha şandeya navborî ji cîgirê hevserokê giştî yê BDP'ê Osman Ergîn, Parlamentera Eniya Ked û Demokratî û Azadiyê ya Amedê Nûrsel Aydoğan, Endamê MP ya BDP'ê Mihdî Perînçek û rêveberên BDP'ê yê Hatayê pêk hatibû.

Di wê serdanê de, Şandeya BDP'ê digel penaberan axifiye û guhdarî axifandin wana jî kiriye da ku her kes rewşa jiyanî ya wê kampê şîrove bike û daxwazên xwe pêşkêş bikin.

Sedon: Komîteya yasayê, yasaya partiyên siyasî gotûbêj kir

Endamê komîteya yasa û parlamenterê Hevpeymanîya Kurdistanî Misên Sedon ragihand ku îro komîteya yasa ya parlamentoya Êraqê dest bi gotûbêj kirina yasaya partiyên siyasî kiriye. Derbarê wê mijarê de, Sedon ji PUKmedia'yê re ragihand ku îro dîdar û civînên girîng di navbera aliyan siyasî yê Êraqê de derbarê gotûbêj kirina yasaya partiyên siyasî pêk hatin. Di dirêjahiya axiftina xwe de, Sedon da zanîn ku dê rêxistinên sîvil jî beşdarî ciînen wê komîteyê bibin û dê daxwaza wan jî li ber çav bête girtin.

Swêstra: Xwepêşandina Kurdan li dijî desthilata Şamê pêk hat

Hat zanîn ku li welatê Swêsrayê, hejmarek ji Kurdên tarawgehê ji bo piştgiriya xwepêşanderên sîvil li Sûriyeyê, li ber balyozxaneya Rûsiyeyê xwepêşandaneke pêk anîn.

Her wiha di wê xwepêşandanê de, dirûşmên ketina şer'iyeta rêjîma Ba'esê hat avêtin û ji balyozxaneya Rûsiyeyê daxwaz kirin ku bila Rûsiyeyê hevkarîya rêjîma Sûriyeyê li dijî xwepêşanderên sîvil neke.

PUKmedia

Celal Talbanî girtina leşgergehê Eşref ragihand

Avestakurd - Îro (25-6-2011) serok komarê Iraqa Fedral Celal Talbanî di kongireyekî çapemiyê de li Tehranê ragihand ku wê ta dawiya sala 2011

an

leşgergehê Eşref yê Mucahidên Elxelq; opsizyona çekdar ya Iranê were girtin.

Leşgergehê Eşref li Iraqê; herêma Bedadê ye, derdora 3400 endamên Mucahidên Elxelq tê de dijîn, ew ji dema cenga di navbera Iraq û Iranê (1980-1988) de bi piştigiriya diktatorê Iraqê Sedam Husên hatiye damezrandin, piştî têkçûna rêjîma wî di sala 2003 an de, hêzên Amerîkî çekên Mucahidên Elxelq yên di leşgergehê Eşref de ji dest wan girtibûn.

Partiya almanî SPD Konferansa piştgiya şoreşa Sûriyê çêkir

Avestakurd – Li Almaniya b a j a r ê Frankfurt, partiya almanî SPD ji bo piştigiriya şoreşa Sûriyê konferansek çêkir.

Civîn ji aliyê Uta Zapf ve

hate vekirin.

Xanim Zapf di axaftina xwe de diyar kir ku li Suriyê millet ji aliyê rêjîmê ve tê eşandin û divê piştigiriya wan were kirin.

Di civînê de zêdetirî 60 kesên beşdar bûn, piraniya wan Kurd bûn.

Ji K.K.H.li Almaniya û gelek kesên serbixe amade bûn.

Wê 200 kesayetî ji oposîzyona Sûriyê li Şamê lihev bicivin

Avestakurd - Wê di roja Duşema 27-6-2011 an de, 200 kesayetî ji oposîzyona Sûriyê di hotêla Şiraton de li bajarê Şamê lihev bicivin û wê

rewşa Sûriyê geftûgo bikin,

ta ku bikaribin pelgeyê pêşniyar ji bo çareseriyê ji aloziyên rewşa Sûriyê re pêşkêş bikin.

Kesayetiyên ku wê di civînê de beşdar bibin, wê ji opsizyona Sûriyê ya hindir bin, wek: Mîşêl Kîlo, 'Arîf Dêlîlê, Fayêz Sara ...h.d.

Gencên efrînî ji gotara Esed re got 'na'

Duh li bajarê Efrînê bi sedan ciwanên Kurd derketin ser cada û kolanên bajêr û gotara serokê Sûriyeyê bi tundî şermezar kir.

Duh li bajarê Efrînê bi sedan ciwanên Kurd derketin ser cada û kolanên bajêr û gotara serokê Sûriyeyê bi tundî şermezar kir.

Di diruşmên xwepêşanderan de, 'na ji bo gotûbêjê digel kujeran' (Desthilata Sûriyeyê) û şoreşê berdewam be heta serketinê hebûn.

Di dawiya xwepêşandanê de, ciwanên Kurd got: 'Azadî, gelê Sûriyê her yek e, Sûriyê Azad e Azad e, Beşar derkeve derve, bijî Der'a, Banyas, Hame û Cisir El-Şigur'.

Yekser hêzên ewlehiya rêjîma Sûriyeyê xwe li hemberî ciwanan negirt û êrişeke dijwar bir ser xwepêşanderan, bi tund û tûjî ciwanên xwepêşander jihev dûrxistin.

Ocalan piştgirî da biryara boykotê

Parêzeran ragihand ku piştî betalkirina parlementeriya Hatîp Dicle biryara neçûyîna nav Parlamentoyê ya ji aliyê parlamenterên Eniya Ked, Azadî û Demokrasiyê ve hatiye girtin, Ocalan wek biryareka 'rast û di cî de' dibîne.

Parêzerên Rêberê PKK-ê Abdullah Ocalan bi muvekilên xwe re hevdîtina asayî ya heftanê duh kir û ji Girava Îmraliyê vegeyiran. Parêzeran ragihand ku piştî betalkirina parlementeriya Hatîp Dicle biryara neçûyîna nav Parlamentoyê ya ji aliyê parlamenterên Eniya Ked, Azadî û Demokrasiyê ve hatiye girtin, Ocalan wek biryareka 'rast û di cî de' dibîne.

Parêzer piştî hevdîtina yek

demjimêrî (yek saetî) ya bi Ocalan re danê êvarê ji Girava Îmraliyê vegeyiran û rastî refa roj-namegêran hatin. Parêzeran der barê hevdîtîna de tu daxwiyani neda. Lê li ser pîrsa roj-namegeran a 'Ocalan ji ber

betalkirina parlementeriya Hatîp Dicle biryara parlamenterên Eniya Ked, Azadî û Demokrasiyê ya neçûyîna Parlamentoyê çawa nîrxand', parêzer Omer Guneş got: "Ocalan got ku ew biryara boykotê rast û di cî de dibîne."

Parlamenterên kurd ê neçin Meclîsê

Piştî civînê hate ragihandin ku bi yekdemî biryar hatiye girtin ku BDP neçe Meclîsê

NÛÇEYÊ PARVEKE: MEZINAYIYA TÎPAN:

Civîna BDP ya li Diyarbekirê destpêkirî bi dawî bû. Parlamenterên Bloka Azadî û Demokrasiyê ku di 12-ê hezîranê hatibûn hilbijartin ji bo piştigirî bidin Hatîb Dicle û parlamenterên din yên ku hîn jî di hepsê de biryar da ku neçin Parlamentoyê

28 parlamenterên ku di nav wan de Altan Tan, Ahmet Turk, Hasip Kaplan, Sirri Sureya Onder jî hebûn ji ber daxistina parla-

menteriya Hatîb Dicle li Diyarbekirê civiyan

Piştî civînê hate ragihandin ku bi yekdemî biryar hatiye girtin ku BDP neçe Meclîsê

Ji alî din demeka piştî ve agahiyê Ahmet Turk ragihand ku wan hê biryara boykotkirina parlamentoyê nedaye.

Ji bo kêmkirina zixta li ser Sûryê Hizbolah dê şerê Îsraîl bike

Çavkaniyên nêzîkî Hizbolah a libnanî ji ajansa Reuters eşkere kriye ku, ji bona ku zixta navdewletî li ser rijma Sûryê kêmkibe, Hizbolah xwe ji bo şerekî li dijî Îsraîlê amade dike.

Berpirsekê libnanî yê pispor di aydolojîya Hizbolah de dibêje ku Hizbolah bi awayekî eşkere tedexulê di rewşa Sûryê de nake, jiber ku ew tiştêkî navxweyî ye, lê dema bibîne Rojava hewila jînavbirina rijêma Sûriyê dike, hîngê hizbolah bédeng namîne û dê bi hemû îmkânên xwe hewil bide zixta Rojava li ser Sûryê kêmkibe, ji ber ku li gor Hizbolah; Ew şerê Amerîka û Îsraîlê ye li dijî Sûriyê."

Hizbolah gelek bi hişiyarî çavdêriya rewşa Sûryê dike û

gelek ji serhildan û xwepêşandanên cemawerê sûrî, li dijî hevalbenda wê, dilgiran û nerehete. Lê Hizbolah piştigirya serhildanên Tunis, Misir û Behreyênê dikir.

Lêkolînevan bi dîr dizanin ku şerekê herêmî di navbera Sûriya, Îran û Hizbolah li dijî Îsraîlê ku, Amerîka piştigiriyê lê dike, dest pê bike, lê dibe şer di navbera Hizbolah û Îsraîlê de çê be.

Siyasetmedarê libnanî Usmae Sefa dibêje: Dibe ku hindêk pevçûnên sîncordar li vir û li wir rû bidin, lê şerekê herêmî di berjewendiya tu aliyan de nîne. Nuh herêm ber bi guhertinê mezin diçe....lê heştê ne diyare ew rewş dê çawa bê rêxistin û di ber bi kûve biçê?

Li gor şarezayan, Rijêma Sûryê, weke Amerîka dixwaze, jînav naçe, eger hilweşe jî dê tesîra wê sîncorên sûrî derbas bike. Hemû hevlendên sûrî naxazin rijêma sûrî hilweşe û amadene wê biparêzin eger bi şer jî be.

Berpirsekê libnanî dê bêje: Hemû alternatîv vekirîne, heta vekirina bereyê Colan û başûrê Libnanê jî. Ew xwepêşandanên li ser sîncorê Sûriyê-Libnan û Îsraîlê di meha borî de çêbûn, nameyek bû ku Sûriya li dijî Amerîka û Îsraîlê ne bi tenê ye.

Hîlal Xeşan lêkolînevanê siyasî li zanîngeha Amerîkayê li Libnanê dibêje: Hizbolah gelek ji bûyerên li Sûryê diqewimin dilgiran û ditirs e. Bahoze destpêkiriye û dibe her tişt bê guhertin. Di her rewşê de be û her tişt li Sûryê biqewime dê ne di xêra Hizbolah de be.

Augustus Richard Norton ku, kitêbek li ser Hizbolah nivîsiye, bi dîr dizane ku şerekê herêmî yê berfireh çê bibe, lê dibêje ku dibe di navbera Libnanê û Îsraîlê de şer bibe û dibe ku Îsraîl êrişê bo ser libnanê dest pê bike daku Hizbolah îzole bike.

Barzanî bi awayekî demkî dê serokatiya civata asayîşê bike

Biryar e postê berpirsê Civata Asayîşa Herêma Kurdistanê bighe Partiya Demokrata Kurdistanê (PDK) û postê rêveberê Dezgeha Asayîşa Herêma Kurdistanê jî bighe Yekîtiya Niştimanî ya Kurdistanê (YNK).

Li dor berpirsiyariya civata asayîşê de egereke bihêz heye ku berpirsyariya wê berpirsê niha yê Ajansa Parastina Kurdistanê Mesrûr Barzanî werbigre, lê belê hê berendamê YNKê bo serokatiya dezgeha asayîşê yekalî nebûye.

Roja 14.06.2011ê serokê herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî di ragehandina qonaxa yekem a reforman de, amaje bi wê yekê da ku yasaya Civata Asayîşa Herêma Kurdistanê û Dezgeha Asayîşa Herêma Kurdistanê ji aliyê parlamentoya Kurdistanê ve hatiye pesendkirin û herdû yasa wek "bingehê yekxistina yekcarî ya dezgahên asayîşê li Herêma Kurdistanê li ser bingehê yasayî bo zêdetir xizmetkirina welat û anîna asayîşê ji hevvelatîyan re" wesif kir.

Parlamentoya Kurdistanê herdû yasayên Civata Asayîşa Herêma Kurdistanê jimare 4 a sala 2011ê di 02.05.2011ê de û yasaya Dezgeha Asayîşa Herêma Kurdistanê jimare 5 a sala 2011ê di 03.05.2011ê de

pesend kirin. Lê belê heta niha bi tevahî ne diyar e dê kî serokatiya wan herdû dezgahan bike û ew yek jî ne diyar e ka herdû dezgahên asayîşê dê kengî bi tevahî bîn yekxistin kirin.

Derbarê vê mijarê de seroka Fraksyona Kurdistanî li parlamentoya Kurdistanê Sozan Şehab ji Rûdawê re got: "Biryar e serokê herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî bi awayekî demkî serokatiya civata asayîşê bike û piştre ji bo serpereştîkirina wê civatê kesekî destnîşan bike." Şehab wiha axifî: "Tê çaverê kirin Mesrûr Barzanî ku niha berpirsê Ajansa Parastina Asayîşa Herêma Kurdistanê ye bibe serpereştîyarê civata asayîşê."

Li gor wê yasaya ku parla-

mentoya Kurdistanê pejirandî, Civata Asayîşa Herêma Kurdistanê ji Dezgahê Asayîşa Giştî, Rêveberiya Giştî ya Îstîxbarata Serbazî ser bi Wezareta Pêşmerge, Ajansa Parastinê (PDK) û Dezgaha Zanyarî (YNK) pêk tê û rasterast bi serokatiya herêma Kurdistanê ve girêdayî dibe.

Derheqê Dezgahê Asayîşa Herêma Kurdistanê de jî ka gelo piştî yekxistinê kî dibe serokê wê, Sozan Şehab got: "Ew post dighe kesekî YNKê, lê belê heta niha yekalî nebûye ka di nav YNKê de wê kî wî postî werbigre. Niha behsa navê dû kesan gelekî tê kirin, ew jî Celal Şêx Kerîm û Hakim Qadir in. Lê hê yekalî nebûye dê ji herduyan kî wî postî werbigre."

Gul bang li BDPê kir

Piştî biryara Dezgeha bilind ya hilbijartinê (YSK) Kurdistan cardin tevlihev bû. Wek tê zanîn li Kurdistanê 6 berendamên serbixwe yên ku hatin hilbijartin di girtîgehê de ne. Hatib Dicle jî yek ji wan e. Lê piştî hilbijartina YSKê parlementeriya Dicle îptal kir.

Li ser vê biryara YSKê, parlementerên serbixwe biryar dan ku, eger par-

lementeriya Dicle neyê îadekirin ew jî naçin parlamentoyê. Abdullah Ocalan û Murat Karayilan jî ev biryar pêjirandin. Li hinek bajarên Kurdistanê ev biryara YSKê hate protesto kirin. Wek hercarê di navbera xwepêşandan û polisan de hevçûn çêbûn.

Li ser van bûyeran serokkomarê Türkiye Abdullah Gul daxuyaniyek belav kir û da xuyakirin ku, çareseriya hemî pirsgrêkan di parlamentoyê bi metodên demokratîk e. Bangî BDPê kir û got werin di parlamentoyê de cihê xwe bigrin.

Li Amazonê qebîleyeke nû hate dîtin

Avestakurd – Berî niha çend cara li daristanên Amazonê bi riya wêneyên peykê qabîleên çermso- ran hatibûn dîtin, lê ev cara yekê ye jimareke li dora 200 kesan tîn keşif kirin.

Berî niha çend cara li daristanên Amazonê bi riya

wêneyên peykê qabîleên çermso- ran hatibûn dîtin, lê ev cara yekê ye jimareke li dora 200 kesan tîn keşif kirin. Wêneyên ku bi riya peykê ên qebîlê li welatê Brîziya li ser sînorê welatê Perû ku di nava daristanên Amazonê de hatine kişandin, di çapemaniya cîhanê de cih girt. Qebîla ji cîhanê qut jiyan dikin û li dûrî hemû pêşketinên cîhanê ne. Bi gotineke din, qebîle di nava jiyana destpêka mirovatîyê de dijî. Berdevkê Saziya Navnetewî a Çermso- ran (Funai) di daxûaniya xwe de got "Cara yekemîne şopa qebîleya ku jimara xwe nêzikî 200 kesane tî dîtin."

Bazirganiya Kurdistan û Brîtanya Şandeyeke hikûmeta herêma Kurdistanê ya bazirganî serdana Brîtaniyayê dike

Şandeyeke hikûmeta herêma Kurdistanê bi serokatiya Sînan Çelebî wezîrê bazirganî û pîşesazîyê û Semîr Ebdula wezîrê şaredarî û tûrîzmê digel hijmareke nûnerên kompaniyên herêma Kurdistanê serdana Brîtaniyayê dikin.

Armanc ji serdana vê şandeyê bo Brîtaniyayê, teşwîqkirina şîrket û kompaniyên brîtaniye ku qesta herêma Kurdistanê bikin û li wêr sermayeyê xwe bi razînin, herwesa zelalkirina rewşa siyasî û emnî ya herêma Kurdistanê weke herêmeke aram û bi îstîqrar li Îraqê ye.

Şandeya herêma Kurdistanê dê roja 27ê vî mehê beşdariyê di foruma beznesa Kurdistanê ku ji aliyê nûneratiya hikûmeta herêma Kurdistanê y ali Brîtaniyayê û saziya ivestkariyê ya ser bi wezareta karûbarên derve ya brîtanîve hatiye organîzekirin. bike.

Li dor vê serdana bo Brîtaniyayê, Semîr Ebdula

wezîrê şaredarî ş tûrîzmê yê hikûmeta herêma Kurdistanê got:

- Herêma Kurdistanê weke rûyekê din yê Îraqê aram û bi îstîqrar e, ji mîje li herêma Kurdistanê, ji bona dabînkirina azadiyê, asayîş û geşepêdana abûriyê, sistema demokrastîk û bazarê azad tê peyrew kirin. Ji bona bideştvanîna vî armancê jî, dubare binyatdanana herêma Kurdistanê pêwîstî bi çaksazî û mekanîzmeke navxweyî heye, lê di heman demê de pêwîstiya me bi berhênan û

şarezayîya derve jî heye.

Beyan Samî nûnera hikûmeta herêma Kurdistanê ya Brîtaniyayê got:

- Em kêfxweş in ku wezîrên hikûmeta Kurdistanê, karbidest û nûnerên sektora pîşesazîyê serdana Brîtaniyayê dikin. Ev serdan dê envamên

konferensa parsal bihêztir bike. Herwesa dê dostanî û bazirganiya navbera Kurdistan û Brîtaniyayê berdewam bike.

Ji bilî beşdarîkirinê di foruma Londonê de, herwesa şandeya herêma Kurdistanê dê digel grupa parlementerên dostên kurd ku ji hemû partîyan pêk tê û digel rayedarên hikûmeta brîtanî jî bicivin.

Herwesa şandeya bazirganiya herêma Kurdistanê dê serdana Skotlan û Îrlandayê jî bikin û dê digel berprîsên wan welatan jî, ji bona pêşxistina bizava bazirganî bicivin.

Necîb: Guherîna pereyê Iraqê di rojevê de nîne

Endama lêjneya darayî ya parlamentoya Iraqê Necîbe Necîb, diyar kir ku, heta niha guherîna pereyê Iraqê neketiye rojevê.

Necîbe Necîb ji AKnewsê re eşkere kir û got ku heta niha guherîna pereyê Iraqê neketiye rojeva lêjneya darayî de "Em beriya çendê digel banka navendî ya Iraqê û wezîrê darayî (finans) yê hikûmeta Iraqê civîyan, lê tiştekî wisa nehat rojevê."

Necîb got: Vê gavê nirxa dînarê Iraqê li hember dolarê Amerîkayê baş e û banka navendî kariye nirxa dînar li hember dolar sabît bike.

Endama lêjneya darayî, anî ziman, guherîna pere nabe sedema bilindbûna nirxa dînar, ji ber ku hinek tedbîrên jimêyarî hene ku divê ji aliyê banka navendî ve bîn pêkanîn ku nirxa dînar cêgir bibe.

Çend roj in, di medyayê de tê gotin ku pereyê Iraqê dê bê guhertin û sîfrên wê bîn rakirin û nivîsên ser pereyan, dê bi kurdî jî bîn nivîsandin.

MUGAM ADLARININ YARANMASI HAQQINDA

Muğam, şöbə və güşə adlarının yaranma tarixi ilə bu günə qədər bir çox musiqiçi və ifaçılar maraqlanıb. Muğamlar haqqında elmi traktatlar Şərqi böyük musiqişünasları – Əbdülqədir Məraqi, Səfiəddin Ürməvi, Əl-Fərabi və başqaları tərəfindən yaradılmışdır. Onlar öz elmi əsərlərində muğamların yaranma tarixindən, şöbə və güşələrin bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəsindən, musiqi alətlərində istifadə olunan ifaçılıq strixlərindən və bir çox başqa xüsusiyyətlərdən bəhs edirlər.

Bütün muğam, şöbə və güşə adlarının yaranma tarixi dörd qismə bölünür:

1. Say adları
2. A) yer, məkan adları.
b) xalq, tayfa, qəbilə adları.
3. Tarixi şəxsiyyət və ifaçının adı ilə bağlı muğam və şöbə adları.
4. Müxtəlif adlar.

Say adı ilə bağlı olan muğam və şöbələr bunlardır:

1. Yegah
2. Dügah
3. Segah
4. Çahargah
5. Pəncgah
6. Şeşgah
7. Həftgah

Müasir ifaçılıqda adlarının çəkdiyimiz muğamlardan yalnız dördü ifa olunur.

“Yegah”- “Rast” muğamının ikinci adıdır. Fars dilində işlədilən “Yegah” (birinci) sözünün mənası, ərəb dilində işlədilən “Rast” (düz, doğru, düst) ilə uyğun gəlir. Keçmişdə və hal-hazırda türk musiqisində “Rast”-a bəzən “Yegah” da deyirlər.

“Dügah”- fars sözüdür, tərcüməsi – iki mövqe, məkan, vəziyyət, məcazi mənası – 2 vaxt deməkdir. Məsələn, axşam-səhər, gecə-gündüz vəs.

“Segah”- üç mövqe, məkan, vəziyyət deməkdir. Forma etibarilə “Segah” muğamına baxsaq, onun 3 böyük hissədən ibarət olduğunu görürük. Bu hissələr “Zabol”, “Segah” və “Hissar-muxalif”-dən ibarətdir.

“Çahargah” – qədim musiqi alimlərinin fikrincə, göy gurultusu ilə əlaqədardır. Məhz təbiətin bu hadisəsi ilə əlaqədar olaraq yaranmışdır. Üzeyir Hacıbəyov “Çahargah” muğamının dinləyicidə coşğunluq və ehtiras hissi oyatdığını qeyd edir. “Çahargah” muğamı Yaxın Şərq xalqları musiqisində ən çox şöhrət qazanmış muğamlardan biri, onların musiqisinə mənsub muğam köküdür.

“Pəncgah” – “Rast” muğamının zil pərdəsidir. Bu hissənin ahəngi çox gərgin və ciddidir. “Pəncgah” şöbəsinin “Rast” dəstgahında tutduğu mövqe çox əhəmiyyətli olduğundan, “Rast” dəstgahı çox zaman “Rast-Pəncgah” da adlandırılır. İran musiqisində də “Rast-Pəncgah” adlı muğamın olmasını fransız alimi Jan Dürinq özünün “İran musiqisinin ənənələri və mənşəyi” adlı elmi kitabında bir daha təsdiq edir.

“Şeşgah” və “Həftgah” – muğam və şöbə adı kimi heç bir mənbədə qeyd olunmayıb. Lakin, Əfrasiyab Bədəlbəylinin “Musiqi lüğəti” kitabında bu adlar diatonik səs düzümünün 6-cı və 7-ci səsi kimi şərh olunur. Burada maraqlı bir sual meydana gəlir. Necə olur ki, eyni kökə sahib olan bu say adlarının bir qismi muğam və şöbə adı, digər qismi isə səs düzümünün pərdələri kimi adlanır?

Tarixdən məlumdur ki, keçmiş zamanlarda insanlar “7” rəqəmini ilahi rəqəm sayırdılar. Məsələn: “göy qurşağının 7 rəngi”, “göyün 7 qatı”, “kainatın 7 möcüzəsi”, “həftənin 7 günü” və s. Buna misal ola bilər. Üzeyir Hacıbəyov “Azərbaycan musiqisinin əsasları” adlı kitabında yazır: “Ərəb, İran və Avropa musiqişünaslarına görə, qədim yunanlar 7 səma cismindən hər birinin Pifaqor tərəfindən icad edilmiş 7 tondan birinə uyğun olduğunu zənn edirlərmiş”. Beləliklə, buradan belə nəticəyə gəlmək olar ki, keçmiş zamanlarda muğam musiqisi 7 əsas avazdan ibarət olmuş və yuxarıda adları çəkilmiş ardıcılıqla adlandırılmışdır.

Davamı səh. 10-da

Kürd Ovşarı

Simfonik muğam

Fikrət Əmirovun Kürd-Ovşarı Şur dəstgahı və Maani muğamı elementləri əsasında bəstələdiyi simfonik əsər. Qara Qarayev F. Əmirovun simfonik muğamları haqqında yazmışdır: “F. Əmirovun yaradıcılıq işinin məziyyəti ondadır ki, o, xalq dühasının əsrlərlə yaratdığı bütün xüsusiyyətləri saxlamaqla bərabər, muğamlara yeni məzmun verə bilmişdir. Ölməz musiqi poemaları onun təfsirində yeni şəkildə səslənir. Əmirov öz vəzifəsini dərinə dərk edərək zəngin məzmunlu, xalqi dilli, orijinal formalı simfonik əsərlər yaratmışdır.”

Muğamın yeni, o zamana qədər tanış olmayan orkestr səslənməsində təqdim edilməsi ideyası bəstəkar tarixi əhəmiyyətə malik bir məsələni - xalq musiqisinin bədii formalarını Əvropa musiqisi prinsipləri ilə üzvi surətdə qovuşdurulmasını həyata keçirməyə imkan verdi. Bu, folklor ənənələri əsasında yetişərək dünya miqyaslı əsərlər səviyyəsinə yüksələn milli simfonizmin yeni, müstəqil bir sahəsinin bünövrəsini qoymuş simfonik muğamların yaranmasına təkan verdi. Öz musiqi təfəkkürünü xalq musiqisinin janrı və formalarından ayırmayan, bu formalarda öz ideyalarını, poetik duyğularını və hisslərini ifadə edən F.Əmirovun

yaratdığı simfonik əsərlər Şərq simfonik musiqisinin inkişafında keçilməz yollardan birini açmışdır.

Tədqiqatçılar birmənalı olaraq qeyd edirlər ki, F.Əmirovun «Şur» və «Kürd-ovşarı» simfonik muğamları dilogiyadır, burada iki müstəqil əsər arasında müəyyən əlaqələr mövcuddur və onlar silsilə yaradır.

Bu silsilədə «Şur» əsas, «Kürd-ovşarı» isə köməkçi funksiya daşıyır. Belə ki, «Kürd-ovşarı» başqa əsas muğamın da tərkib hissəsi ola bilər. Şurun lirik-dramatik obrazlarından fərqli olaraq «Kürd-ovşarı»-da mahnı-rəqs xarakterli coşğun obrazlara daha çox diqqət verilir. Fikrət Əmirov dilogiyada iki muğamın daha çox qovuşdurulmasına cəhd göstərir və bunun üçün muğamın ənənəvi üsullarından – məsələn, lad-tonal dayağına qayıdış, ilk ifadənin başlanğıc registrdə səslənməsi kimi üsullardan istifadə edir. Eyni zamanda bəstəkar simfonik muğamlara ümumavropa klassik musiqisinə xas olan materialın təşkili prinsiplərini daxil edir. Bunlar melodik əlaqələr, mövzuların ümumiliyi, lad əlaqələri, leytemblərdir. Belə ki, «Şur»-da (giriş hissəsində) melodiyanın başlanğıc dönməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

«Şur»un kompozisiyasında bu dönmə leytema rolunu oynayaraq, bütün dilogiyanı çərçivəyə alır. Maraqlıdır ki, bəstəkar mövzunu klarnetə tapşıraraq onun tembr səslənməsini də saxlayır.

«Kürd-Ovşarı» muğamı zərbi muğamların musiqi materialına əsaslanır. Zərbi-muğamlar müşayiətdə səslənən metrik cəhətdən dəqiq musiqi ilə sərbəst improvizasiya üsulunu özündə uyğunlaşdırən əsərlərdir. «Kürd-Ovşarı»nın dörd bölməsindən – «Ovşarı», «Şahnaz», «Kürdi», «Mani» – üçü zərbi muğamdır, biri isə – «Şahnaz» muğam bölməsidir. Burada yalnız

bir təsnif var. Giriş xalq mahnısına əsaslanan solo klarnetin müşayiəti ilə lirik melodiya ilə başlanır.

Not nümunəsi

Klarnetin solosu girişi məhdudlaşdıraraq onu özünəməxsus üç hissəli formaya çevirir. Surdinalı trubaların və simli alətlərin dəqiq ritmik müşayiəti zərbi muğamın xarakterini qabarıq şəkildə göstərir.

«Ovşarı» şöbəsində refren orkestr tutisi ilə ifa olunur. Burada qədim aşiq mahnısı olan «Ovşarı»-dan dərəməd kimi istifadə edilmişdir. Bu dərəmədə bəstəkar «Şur» mağımından «Simai-Şəms» şöbəsinin variantını da əlavə edir. Beləliklə, bir tərəfdən materialın təkrarı dilogiyanın iki hissəsi arasında müəyyən əlaqə yaradır, digər tərəfdən isə tanış mövzunun yeni şəkildə səslənməsi əsəri təbii ki, zənginləşdirir.

«Kürd-Ovşarı»-da iki epizod var. Onlardan biri muğam epizodudur,

onun melodiyası «Şur»-dan götürülmüşdür. İkincisi isə xalq instrumental mövzuları üzərində qurulmuşdur. Solo-klarnetdə keçir. Bu iki epizod «Ovşarı»-da rondo formasını tamamlayır.

«Ovşarı»-dan sonra gələn «Təsnif» lirik xalq mahnısına əsaslanır. Təsnif dəqiq üç hissəli formaya malikdir.

Əsər OLYMPIA şirkətinin 1996-cı ildə Moskvada çıxardığı Fikrət Amirov albomunun birinci hissəsində kütləvi satışa çıxarılmışdır. Albomda əsəri Yalçın Adıgözəlovun rəhbərliyi ilə Moskva Dövlət Orkestri ifa edir.

“Azəri Layt” markalı Azərbaycan nefti 109,52 dollara satılmışdır

Dünya bazarlarında kəskin ucuzlaşan neftin qiyməti ötən gün müxtəlif istiqamətlərdə dəyişmişdir.

AzərTAC xəbər verir ki, Nyu-Yorkun “NYMEX” (New York Merchantile Exchange) birjasında “Layt” markalı neftin bir barrelinin qiyməti 14 sent artaraq 91,16 dollar, Londonun ICE (İnterContinental Exchange Futures) birjasında keçirilən hər-raclarda “Brent” markalı neftin bir barrelinin qiyməti 2,14 dollar ucuzlaşaraq 105,12 dollar olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsindən bildirmişlər ki, “Azəri Layt” markalı neftin bir barrel London birjasında 2,95 dollar azalaraq 109,52 dollara satılmışdır.

Ev hapsini önleyen poz

TESEV'in 'PKK Nasıl Silah Bırakır?' raporu açılımın ayrıntılarını ortaya çıkardı. Rapora göre 'genel plan' 2005'te MİT tarafından hazırlandı. Kandil de haberdardı. Habur krizi yaşanmasa genel af çıkacak, Öcalan ev hapsine alınacak, örgüt siyasete entegre olacaktı.

Kandil den ve Mahmur kampından inenler Habur'da 'kahraman' gibi karşılanmış ve süreç durmuştu.

HAKAN ÇELENK Arşivi

Gazeteci-Yazar Cengiz Çandar Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) için hazırladığı raporunda, Kürt sorunundaki dengeleri altüst eden 'Habur olayı'nı 'dağdan iniş' için ilk deneme olarak nitelerken ilginç bilgiler veriyor. Süreç tepkilerle kesintiye uğramasaydı PKK'lılara genel af çıkacak, Öcalan ev hapsine alınacak, örgüt silahı bırakarak siyasete entegre olacaktı. Sürece Ankara da Kandil de onay vermişti.

Raporun başlığı, çalışmanın neye odaklandığını anlatmak üzere hassasiyetle kurgulanmış: 'Dağdan iniş – PKK Nasıl Silah Bırakır?'/ Kürt sorununun şiddetten arındırılması.' Çandar, Kürt sorununun bir bölümüne; silahların nasıl susturulacağına kafa yormuş.

Aylar süren çalışmada Çandar olası bir çözümün hem Ankara, Kandil ve Kuzey Irak'ın siyasi aktörleriyle yüz yüze uzun mülakatlar yapmış. Rapor için konuşulan yetkililerden yapılan alıntılarda isim kullanmamaya özen gösterilmiş. Mülakatlar dışında Çandar'ın 40 yıllık deneyimi ve yüzlerce kaynaktan beslenen 'Çandar Raporu' çözümdeki mevcut paradigmanın yani askeri mücadele seçeneğinin artık geçersiz kaldığını tespit ederek yola çıkıyor. Bu yaklaşımın en önemli dayanağı ise bizzat askerlerce ifade ediliyor olması. Burada ilginç bir bilgi karşımıza çıkıyor. 2007'de askeri otoriteye sivillerce "askeri olarak PKK'ya son verebilir misiniz?" sorusu sorulmuş. Soruya kesin olumlu yanıt alınamayınca 'açılım'ın fitili ateşlenmiş.

Terörizm yerine isyan

Rapora göre yeni paradigmada süreçten artık 'terörizm' yerine 'isyan' olarak bahsetmek çözüm yolunda ilerlemek adına en doğru tespit. Raporun 'Öcalan faktörü'nün irdelendiği bölümde Ankara'daki otoritelerin tespiti aktarılıyor. Devlet Öcalan'ın silahlı mücadeleyi bitirmede merkezi role sahip olduğu görüşünde. Durum Kandil açısından da net şekilde böyle.

Habur olayı raporda karşılıklı güven açısından 'kırılma noktası'

olarak bahsediliyor. Raporda olay "Hükümetin açılım projesinin önemli bir ayağı ve genel bir planın önemli bir parçası" diye anlatılıyor. Devletin ve PKK'nın üst düzey isimleriyle temas edilerek derlenen bilgilerden oluşan rapora göre 'genel plan' 2005'te MİT tarafından hazırlanmaya başlandı. Genel plan Kandil'in de bilgisi dahilindeydi ve 8 PKK'lının ilk aşamada dağdan inerek Habur'dan Türkiye'ye giriş yapması da bu plan uyarınca dağdan inişe dek gidebilecek yolda atılmış bir ilk adımdı.

Genel af çıkacaktı

Eş zamanlı adımlar atılacaktı ve hayli kapsamlıydı. Türkiye hukuk alanında adımlar atarken, Öcalan'ın tutukluluk şartlarında değişiklik yapılacak, Öcalan süreci ev hapsinde geçirecekti. Buna paralel olarak Kandil'deki 60 – 65 kişilik yönetici kadronun dışındaki PKK'lılar tüm siyasal haklarına kavuşabilecekleri bir genel aftan faydalanabilecekti. 60 – 65 kişilik lider kadrosu ise 5 yıllık bir geçiş süreci boyunca Kuzey Irak'ta yaşayacaktı. Geçiş süreci sonunda Öcalan ve yöneticilerin Türkiye'nin siyasi hayatına katılımları öngörülmekteydi. Bu durum Ankara'daki yetkililerce 'PKK'nın Türkiyelileştirilmesi' olarak adlandırılıyordu. Kuzey Irak'lı yöneticiler de planda rol almıştı.

Çözüm için 7 adım

Çandar Raporu'nun öneriler bölümünde yer alan yedi madde özetle şöyle:

Devlet ve PKK arasında güven ortamı yaratılmalı. Bu ortamın yaratılması için KCK tutuklularının salıverilmesi PKK açısından ön koşul olarak ortaya çıkıyor.

PKK'nın eylemsizlik halinin

sürmesi için operasyonlar durdurulmalı. Güven ortamı ancak silahların sustuğu yerde sürdürülebilir.

Kürtlerin Meclis'te adil şekilde temsil edilmesi yasal zeminde siyaseti önünü açarak dağdan inışı kolaylaştırır. Bunun için yüzde 10 seçim barajı düşürülmeli.

Yeni bir anayasa hazırlanmalı ve yeni bir vatandaşlık tanımı yapılmalı. Anadilde eğitim ve öğretim konusu da çözüme kavuşturulmalı.

Yeni anayasa, Kürtlere yeni bir statü kazandırmayı hedef edinmelidir. Bu PKK'nın nüfuzu altında olmayan Kürtler için de bir beklenti.

Öcalan'ın tutukluluk şartlarında yapılacak değişiklik dağdan inişin sağlanması açısından kaçınılmaz görülmektedir. Yeni düzenleme, kısa vadede iyileştirme uzun vadede serbest kalmasına dek uzanan bir düzlemde ele alınabilir.

Dağdakiler için af uygulaması dağdan iniş için en geçerli yoldur. Af, devlet yetkililerinden PKK yöneticilerine kadar herkesin üzerinde uzlaştığı bir konudur.

Onlarca kişiyle görüştü

Cengiz Çandar'ın mülakat yaptığı 40 kişiden bazıları şöyle: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Adalet Bakanı Sadullah Ergin, İçişleri Bakanı Beşir Atalay, MİT Müsteşarı Hakan Fidan. PKK yöneticileri: Murat Karayılan, Zübeyir Aydar. Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani.

Üç siyasi rakip aynı masada

BDP destekli bağımsız milletvekillerinin Meclis'i boykot ettikleri bir süreçte, üç siyasi partinin milletvekilleri, Kürt sorunun çözümüne yönelik düzenlenen toplantı için aynı masa etrafında buluştu. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV)

düzenlediği iki günlük konferansın ilk gününde konuşan BDP'li Aysel Tuğluk, AK Parti'li Galip Ensarioğlu ve CHP'li Sezgin Tanrıku, Kürt sorununu şiddetten arındırmanın yollarını tartıştı.

ÇÖZÜME YÖNELİK İRADE

VAR: Kürt sorunun çözümüne yönelik değerlendirmesinde Tuğluk, "terör" kelimesi yerine "isyan" kelimesinin kullanılmasının çözümsel bir yaklaşım olduğu değerlendirmesi yaptı. Hem devlette hem de PKK kanadında çatışmasız bir çözüm için bir iradenin olduğuna işaret eden Tuğluk "Bu da çözüm için bir olanak yaratıyor. Galiba burada bu olanağı kullanmayan siyasileri tartışmak gerekiyor. Ne kadar çatışma yaşanırsa yaşansın, gelinecek nokta bu sorunun demokratik anayasal çözümü olacaktır" dedi.

TERÖR SEBEP DEĞİL SONUÇ:

Bir diğer konuşmacı AK Parti'li Ensarioğlu, yaşanan 30 yıllık çatışmalı süreç bir isyan olduğuna katıldığını, terörün bir sebep değil Kürt sorununun çözülmemesinin sonucu olduğunu dile getirdi. "PKK ve BDP'nin Kürt sorununun çözümünde olmazsa olmaz unsurlardır ama çözüm bununla sınırlı değildir" diyen Ensarioğlu sözlerine "Çözüm için herkesle işbirliği yapmak lazım. Biz bu işbirliğine varız. Ben siyasi geleceğimi bu işe bırakmaya hazırım. Eğer çözümü var edemezsek, akacak her kanda 550 vekilin vebali vardır" şeklinde devam etti. Ensarioğlu, büyük alkış alan konuşmasının ardından gelen "buradaki tutumunuz mecliste de devam edecek mi" sorusunu, "siyaset yapmamızın amacı bu fikirleri yukarı taşımak" diye cevapladı.

SORUNU AKİL ADAMLAR

ÇÖZER: CHP'nin çözüm önerilerinden söz eden Sezgin Tanrıku, Kürt meselesinin çözümü için Meclis tatili boyunca çalışarak soruna çözüm arayacak iki farklı komisyon kurulması gerektiğini söyledi. 6'sı KCK'den ikisi Ergenekon'dan 1'i Balyoz'dan tutuklu dokuz tutuklu milletvekili olduğunu ve bunun özgürlükleri kısıtlayan bir yargıya bırakılmayacak bir kriz olduğunu, mecliste çözülmesi gerektiğini söyleyen Tanrıku çözüm için iki komisyon önerisinde bulundu. Tanrıku, toplumu ikna edebilecek "Akil Adamlar Komisyonu" ve benzer sorunların diğer ülkelerde nasıl çözüldüğüne yönelik araştırmalar yürütecek ikinci bir komisyonun kurulması ile sorunların Meclis'te çözülebileceğini ifade etti.

İSTANBUL/RADİKAL

Muğam sənəti Azərbaycanın professional musiqi mədəniyyətinin şifahi irsinin mühüm qismini təşkil etməklə, Azərbaycan xalqının mədəni ənələrində və tarixində dərin köklərə malikdir. Bu mədəni ənənin Azərbaycanda köklərinin olması ölkədə onun daşıyıcılarının sayı, eləcə də onun Azərbaycan bəstəkarlarının, rəssamlarının, heykəltəraşlarının və şairlərinin tükənməz ilham mənbəyi olan milli mədəniyyətdə mühüm rol ilə təsdiqlənir. Bir sıra ümumi, bədii cizgiləri Azərbaycan muğamını İran dəstgahları, özbək-tacik şaşmakomları, uyğur mukamları, hind raqaları, ərəb nubaaları, türk təqsimləri ilə qohumlaşdırır və bütün bunlar Şərq musiqisinin ümumi-bədii ənənələrini təşkil edirlər. Bununla yanaşı, muğam sənəti azərbaycanlılar tərəfindən

başlıca musiqi formaları - dəstgah (vokal-instrumental və ya sırf instrumental növlər), muğam (vokal-instrumental, solo-instrumental və solo-vokal növləri) və zərbi-muğamdır.

Azərbaycan musiqisində mövcud olan bütün muğam formaları arasında öz miqyasına və bədii ideyasına görə ən böyüyü dəstgahdır.

Vokal-instrumental dəstgahlar (dəstgahın ən erkən növü) Azərbaycanda XIX yüzildə əsasən Şuşa, Şamaxı, Bakı, Gəncə, Lənkəran, Şəki şəhərlərində geniş yayılmışdır. Dəstgahlar özünün ilk elmi təsvirini Azərbaycan alimi Mir Möhsün Nəvvab Qarabağının "Vüzuh ül-ərqam" (1884) risaləsində tapmışdır. Buna baxmayaraq, dəstgahlar XX yüzilin 20-ci

Dəstgah formasının muğam formasından başlıca fərqi ondadır ki, dəstgahın musiqi formasının əsasında bir neçə fərqli lad-muğamların sistemi dayanır, halbuki muğam özü onun bütün mümkün tonal çalarları ilə birlikdə bir lad-muğam hüdudunda musiqi kompozisiyasından ibarətdir. Müvafiq olaraq dəstgahın və muğamların miqyasları fərqlənir (Bu qaydadən yeganə istisnayı Rahab muğamı təşkil edir, o öz tarixi təkamülü prosesində dəstgahdan muğama çevrilərək dəstgahın lad və kompozisiya prinsiplərini müəyyən dərəcədə qoruyub saxlamışdır).

Kompozisiyaların vokal-instrumental növləri adətən iştirakçılar heyəti tərəfindən ifa olunur. Onların sırasına mütləq müğənni-xanəndə daxildir, o özü qaval zərb

ruhi vəziyyətinin sikli kimi canlanır, onların ardıcılığı hər bir dəstgahda emosional zirvəyə istiqamətlənmişdir. Dəstgahın bədii konsepsiyası mənəvi azadlığa və təmizlənməyə gətirib çıxaran bir sıra emosional vəziyyətlərdən ("məqamlardan") keçirməklə, insan şəxsiyyətinin mənəvi yolu ideyasını təcəssüm etdirir. Bu yol insan ruhunun sosial bağlardan tədricən azad olunmasından, xarici aləmdən uzaqlaşmaqdan və daxili şəxsi duyğular və yaşantılar aləminə baş vurmaqdan keçir, bəzən bunun yüksək pilləsi duyğuların özünü bürüzə verən ekstatik yaşantısı olur, bunun ardınca bütün bunlardan azad olma gəlir.

Muğam sənəti klassik poeziya ilə qırlmaz tellərlə bağlıdır.

Muğamlarda bir sıra melodiylar məs-

MUĞAMLARLN ŞAHI-

milli özünüdərk və özünü eyniləşdirmənin əsasını təşkil edən başlıca mədəni dəyərlərdən biri kimi qavranılır. Bu sənət Azərbaycan ərazisində yaşayan talışlar, dağlı yehudilər, ermənilər, ləzgilər, gürcülər, avarlar kimi etnik qruplar arasında da populyardır.

Həm milli mədəniyyət üçün, həm də bütün bəşəriyyətin mədəniyyəti üçün Azərbaycan muğamının bədii dəyəri, onun yüksək mənalılığı 2003-cü ildə YUNESKO kimi nüfuzlu beynəlxalq təsisat tərəfindən etiraf olunmuşdur. YUNESKO muğamı "bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinin şah əsərlərindən biri" elan etmişdir.

Azərbaycan musiqisində "muğam" termini eyni zamanda lad, melodiya və janr kateqoriyalarını bildirir. Bu termin lad mənasında azı yeddi yüzildir ki, mövcuddur. XIV yüzildə yaşamış görkəmli Azərbaycan musiqi nəzəriyyəçisi, ifaçısı və bəstəkarı olan Əbdülqadir Marağainin risaləsində O, orta əsrlərdə Yaxın və Orta Şərq musiqisində geniş yayılmış 12 əsas lada (Busəlik, Nəva, Üşşaq, Rast, İraq, İsfahan, Zirafkənd, Bozuruq, Rəhavi, Hüseyni və Hicaz) münasibətdə tətbiiq edilir. Hazırda Azərbaycan musiqisində təkcə yeddi əsas ladı (Rast, Şur, Segah, Çahargah, Bayatı-Şiraz, Humayun, Şüşter) deyil, həm də çoxsaylı tonal variantları (Mahur, Dügah, Bayatı-Qacar, Xaric Segah, Orta Segah, Mirzə Hüseyn Segahi, Yetim Segah və s.) da muğam adlandırılır. Muğam termini geniş mənada, eləcə də başlıca ladların şöbələrinə də aid edilməklə, onları da ümumilikdə lad kimi əks etdirir.

Azərbaycanın çağdaş musiqi məişətində, habelə sərbəst vəznli melodiyları da "muğam" adlandırılır. Hərçənd ənənəvi muğam repertuarı müxtəlif tipləri - müəyyən vəznli olmayan improvizasiya xarakterli melodiyları ("bəhirsiz hava"), takt vəznli ilə melodiylar ("bəhrli hava") və qarışıq vəznli melodiyları ("qarışıq bəhrli hava") özündə birləşdirə də, musiqiçidən muğam ifa etməsi xahiş olunanda istisnasız olaraq "bəhirsiz hava" nəzərdə tutulur. Geniş yayılmış fikrə görə, muğamın melodik üslubu öz kökləri ilə Quranın ənənəvi oxunuşuna gedir, lakin bəzi alimlər bunun mənşəyini Avestanın himn ənənələrində görürlər. Bu iki nöqtəyi-nəzər muğam melodik üslubunun mənşəyini müəyyən etməkdə haçalansa da, öz mənşəyinə görə sakral təzahür kimi qiymətləndirmədə üst-üstə düşürlər.

Muğam - Azərbaycanın ənənəvi musiqisinin ən iri janrının ümumi adıdır, muğam formalarının bütün növlərinə şamil olunur, hərçənd onlardan hər birinin öz ayrıca adı mövcuddur. Bu janrı təmsil edən

illərinədək sabit forma prinsiplərinə malik olmamışlar. Eyni bir dəstgah Qarabağ, Bakı və Şamaxı muğam ifaçılığı məktəbinin versiyalarında fərqli şəkillərdə ifa oluna bilərdi.

1922-ci ildə muğamın tədrisi Bakıda açılmış ilk Avropa tipli musiqi tədris müəssisəsinin dərş proqramına daxil edilmişdir. Tədris proqramının tərtibi sonda Azərbaycan dəstgahlarının strukturunda xeyli islahatlara və ənənəvi məhəlli məktəblərin nisbi unifikasiyasına gətirib çıxardı. Üzeyir Hacıbəyovun (1885-1948) göstərişinə əsasən, o vaxtın ən nüfuzlu musiqiçilər qrupu (Mirzə Fərəc Rzaev, Mirzə Mansur Mansurov, Əhməd xan Bakıxanov, Arsen Yaramışev, Seyid Şuşinski, Zülfü Adıgözəlov) dəstgahların ixtisar edilmiş tədris versiyalarını işləyib hazırladılar. 20-ci və 30-cu illərdə tədris ver-

alətində ifa edir, eləcə də tar və kamança ifaçıları daxildir. Muğamların və dəstgahların ifaçılarının bu heyəti "muğam trio-su" adlanmaqla, Azərbaycanda XIX yüzilin sonlarından bəri daha geniş yayılıb, hərçənd çox zaman daha geniş heyətlər də ifa edirlər. Son illər Azərbaycanda musiqi təcrübəsinə dəstgahın bir solist-xanəndə tərəfindən ifası daxil olmuşdur.

Vokal-instrumental dəstgahı sabit musiqi ölçüsü (Dəraməd, Təsniflər, Rənglər) və sərbəst vəznli improvizasiya xarakterli hissələri (Bərdəşt, Mayə və Şöbət) birləşdirir. Bəzi dəstgahlarda, eləcə də hər iki melodiya tipini eyni zamanda uzlaşdırən hissələr də (Zərbi-Muğam) var. Praktiki olaraq, Bərdəştdən başqa, dəstgahın bütün hissələri müstəqil kiçik musiqi formaları şəklində dəstgahdan kənarda da ifa oluna bilərlər. Dəstgahın tərkibində bu

nəvi, saqınamə, səmai, şəhraşub, dübeyti şər formalarının adlarını daşıyır ki, bu da həmin melodik formaların eyniadlı şər formaları ilə bağlılığını, yaxud, hətta ola bilsin onların mənşəyini göstərir. Vokal muğam melodiyları əruzun Azərbaycan dilinin xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırılmış kvantitativ ölçüsündə yazılmış şerlərlə oxunur.

Klassik poeziya janrı olan qəzəl muğamlarda ifa olunan əsas şər formasıdır. Keçmişin xanəndələri orta əsr Azərbaycan şairlərindən Nizami Gəncəvi və Xaqani Şirvani (XII yüzil), İmadəddin Nəsimi (XIV yüzil), Şah İsmayıl Xətai və Məhəmməd Füzuli (XVI yüzil), Molla Pənah Vəqif (XVIII yüzil), Xurşid Banu Natəvan, Seyid Əzim Şirvaninin (XIX yüzil) qəzəllərinə daha çox üstünlük verirdilər. İndiki dövrün xanəndələri daha çox Əliağa Vahidin (XX əsr) - Azərbaycanın klassik şairlərindən sonuncusunun qəzəllərinə daha çox üz tuturlar.

Qəzəllərlə yanaşı, muğamlarda (əsas etibarilə zərbi-muğamlarda), eləcə də qoşma və ya bayatı poetik formalarında xalq şeirlərindən də istifadə edə bilərlər. Xanəndə özünün şər seçimində sərbəstdir, lakin bununla bərabər o, ifa etdiyi muğamın musiqi xarakterini də nəzərə almalıdır, məsələn, onun işıqlı musiqi koloritinə malik "Rast" muğamı üçün seçilən qəzəllər Ü.Hacıbəyovun verdiyi xarakteristikaya görə, "dərin kədər hissi" doğuran "Hümayun" muğamı, yaxud dini və mətəm mərasimlərində tez-tez ifa olunan "Şüşter" muğamı üçün yararlı deyil.

XX yüzilin əvvəllərində Azərbaycan xanəndələri farsdilli şerlərlə muğam melodiylarını ifa etmək ənənəsinə riayət edirdilər. Bu ənənəyə görkəmli Azərbaycan xanəndəsi Cabbar Qaryağdıoğlu (1861-1944) son qoydu. Onunla başlayaraq, muğamların Azərbaycan dilində ifası Azərbaycanda, eləcə də Azərbaycan muğamlarının çox geniş populyarlığa malik olduğu bütün Güney Qafqazda ənənəyə çevrildi.

Muğamın instrumental növlərinin əsasında vokal-instrumental növlərindəki formaları genişləndirmənin eyni struktur və prinsipləri dayanır, fərq yalnız bundadır ki, instrumental kompozisiyalarda bir qayda olaraq Dəraməd, Bərdəşt və Təsniflər ifa edilmir.

Muğamın instrumental növləri XX yüzilin əvvəllərində Azərbaycanda istedadlı instrumental ifaçıların meydana gəlməsi və instrumental ifaçılığın çiçəklənməsi ilə geniş yayılmışdır. Azərbaycanda tərda aparılmış islahat da (Mirzə Sadiq Əsəd oğlu) xeyli rol oynadı ki, bunun nəticəsində bir zaman İrandan Azərbaycana gəlmiş bu musiqi aləti İran tərbi ilə müqayisədə daha güclü,

Keçəçi oğlu Məhəmməd, Qurban Pirimov, Saşa Oqanezaşvili.

siyaları ilə yanaşı olaraq, böyük sənətkarların - o vaxtın ustadlarının genişləndirilmiş versiyaları da mövcudluğunu davam etdirirdi. Lakin sonralar ixtisar edilmiş versiyaların ifası konsert təcrübəsində, radio çıxışlarda, qrammofon yazılarında da mövqeyini möhkəmlətməyə başladı. XX yüzilin birinci onilliklərində Azərbaycan dəstgahlarının tərkibində ifa olunan bir çox melodiylar 60-70-ci illərdə artıq unudulmuşdu.

Bir musiqi termini olaraq "dəstgah" termini "tonların, pillələrin komplekti və ya məcmusu" deməkdir. Bu formanın əsasında hər dəstgahda fərqli olan bir neçə müəyyən ladin - muğamların "komplekti" təşkil edir, məsələn, "Rast" dəstgahının tərkibinə daxil olan ladlar komplekti "Çahargah" dəstgahının ladlar komplektindən fərqlənir. Azərbaycan musiqisində dəstgah forması, başqa sözlə, lad siklinin tərkibi yalnız yuxarıda sadalanan əsas ladlara və onların tonal variantlarına malik ola bilər.

hissələrdən hər birinin müəyyən funksiyası və forması var. Dəraməd və Bərdəşt - giriş xarakterli instrumental pyeslərdir. Üçüncü hissə, Mayə (ilkin təməl, xəmirin mayası kimi tərcümə olunur) - hər bir dəstgahda əsas və ən iri şöbədir. Dəraməd, Bərdəşt və Şöbət - vokal instrumental dəstgahın mütləq hissələridir, onun formasının hərəkətini və məntiqini müəyyən edir. Təsniflər (mahnı tipli vokal-instrumental melodiylar) və Rənglər (əksərən rəqs xarakterli instrumental pyeslər) dəstgahı təbəqələşdirməklə ona bir gözəllik gətirir. Onların seçimi ifaçının istəyindən, zövqündən və bədii mənadan asılıdır.

Dəstgahda şöbələrin növbələnmə qaydası melodiyanın tonikadan (Mayə) tonikanın yuxarı oktavasınaqədər, mütləq Mayəyə yekun qayıdışı ilə yüksəlişin pilləvari sırasını əmələ gətirir, bundan sonra dəstgah tamam olmuş sayılır. Dəstgahın dramaturgiyası insanın bir-birini əvəz edən

konsert səsi əldə etdi. Bizim günlərdə dəstgahlar digər ənənəvi alətlərdə, məsələn, kamançada, udda, kanonda (simli), zurna, balabanda, neyde (nəfəsli) də solo ifa edilə bilirlər. XX yüzildən başlayaraq bəzi Avropa musiqi alətləri (klarnet, qoboy, qarmon) ənənəvi musiqiyə daxil olmuş və muğamların onlarda ifa edilməsi milli publika tərəfindən autentik qəbul edilir.

Janrın həm vokal-instrumental, həm də instrumental növləri ya lad sikli formasında (dəstgah), ya da bir ladda bir hissəlik melodik improvizasiyada ifa edilə bilirlər.

Kiçik muğamlar (vokal-instrumental və instrumental növlər) - "Rahab", "Qatar", "Şahnaz", "Sarənc", "Bayatı-Kürd", "Nəva", "Dəşti", "Hicaz" və digərləri dəstgahlarla müqayisədə daha kiçikmiqyaslı müstəqil

güclü stimulu rolunu oynamışdı.

Məscidlər yanında rövşəxanlar məktəbi də (ayınlərdə musiqi repertuarının ifaçıları) müəyyən təhsil səviyyəsinə malik idilər. Burada yaxşı səsi olan oğlanlara muğamları savadlı tərzdə ifa etmək və klassik şerləri düzgün tələffüz etməyi öyrədirdilər. XX yüzilin 20-ci illərində bu məktəblər muğam ifaçılarının professional baxımdan kamilləşmələrinə yönəlik yeganə tədris ocağı idilər.

XX yüzilin 20-ci illərindən başlayaraq - sovet dövründə Azərbaycanda musiqi təhsili, o cümlədən muğamın tədrisi 3 mərhələli sistem üzərinə köçürüldü: məktəb - texnikum - konservatoriya. Beləliklə, muğam sənətinin tədrisi prosesi indi formal olaraq 14-15 il vaxt aparır. İfaçılar özləri

çox böyük sayda xanəndələrindən yalnız Mirzə Səttar, Hacı Hüsri, Məşədi İsi, Əbülfəz xan Azər İqbal, Mirzə Muxtar Məmmədov, Cabbar Qaryağdı oğlu, Ələsgər Abdullayev, Əbdülbəqir Zülalov, Ağasəid Ağabalaoğlu, Mirtağı Mirbabayev, Məcid Behbudov, Keçəçi oğlu Məhəmməd, İslam Abdullayev, Məşədi Məmməd Fərzəliyev, Hüseynqulu Sarabski, Seyid və Xan Şuşinski, Bülbül, Zülfü Adıgözelov kimi daha parlaq adları qeyd edə bilərik. Keçmişin daha parlaq sazəndələri sırasında tarzənlər Mirzə Sadiq Əsəd oğlu, Mirzə Fərac Rzayev, Məşədi Cəmil Əmirov, Şirin Axundov, Məşədi Zeynal Haqverdiyev, Mirzə Mansur Mansurov, Qurban Pirimov, Bakıxanov qardaşları, Paşa Əliyev, Firuz Əlizadə, kamançaçılar İsmayıl Talışinski,

başlamışlar. İlk dəfə 1906-cı ildə "Qrammofon" ingilis Səhmdar Cəmiyyəti məşhur xanəndə Cabbar Qaryağdıoğlu və digər Azərbaycan musiqiçilərinin ifasında Azərbaycan musiqisini qrammofon vallarına yazmışdır. 1906-cı ildən 1914-cü ilə qədər olan dövrdə Avropanın bir neçə qrammofon səsyazma firması, o cümlədən Fransanın "Pate qardaşları" şirkəti, "Sport-Rekord" alman səhmdar cəmiyyəti, "Ekstrafon", "Konsert-Rekord", "Monarx-Rekord", "Qrammofon-Rekord", "Premyer-Rekord" Rusiya şirkətləri Azərbaycan muğamları, təsnifləri və rəngləri yazılmış onlarca val buraxmışlar.

Azərbaycanda sovet rejimi qurulduqdan sonra, xüsusən də 30-cu illərdən başlayaraq, musiqi mədəniyyəti tamamilə dövlətin nəzarəti altına keçir. Sovet dövlətinin yürütdüyü "dəmir pərdə" siyasəti uzun müddət Azərbaycan musiqisi üçün beynəlxalq musiqi məkanına çıxışı bağlamışdı. XX yüzilin əvvəllərində, Şərq incəsənəti Qərb auditoriyasında maraq doğurduğu vaxtlarda Azərbaycan musiqiçiləri məlum siyasi vəziyyətə görə ona sərbəst çıxışa malik olmadıqları kimi sovet Şərqinin ənənəvi musiqiçiləri də belə bir çıxışa malik deyildilər. Müvafiq olaraq Qərbin bədii məkanında müsəlman Orta Şərqinin musiqi mədəniyyətlərindən daha çox yeri ərəb, İran və türk ənənəvi musiqisi tutmuşdur. Xarici mədəni məkanda Azərbaycan muğamının mövqeyinin itirilməsi ilə yanaşı, Azərbaycanın özünün daxilində də keçən yüzilin 20-30-cu illərin məlum şüarlarında ifadə olunmuş nihilist tendensiya ("doloy tar!", "doloy muğam") tədricən muğam sənətinin ictimai statusunu laxlatdı.

XX yüzilin 30-cu illərindən başlayaraq, 70-ci illərdə olan dövrdə Azərbaycan cəmiyyətində muğamata primitiv sənət kimi baxış tədricən möhkəmlənməyə başladısa da, hər halda cəmiyyətdə, onun müəyyən bir hissəsində muğamatın populyarlığını azaltmadı. Muğam sənətinə münasibət yalnız XX yüzilin 70-ci illərində, YUNESKO-nun himayəsi altında ənənəvi musiqinin ilk beynəlxalq simpoziumları və festivallarının (Moskva 1971, Alma-Ata 1973, Səmərqənd 1978, 1983) keçirilməsindən və bu hadisələrin sovet cəmiyyətində geniş əks-səda doğurmasından sonra dəyişməyə başlayır. Bu tədbirlər ənənəvi musiqi sənətinə marağın oyanmasına və ona yüksək dərəcəli professional sənət olaraq baxışların formalaşmasına rəvac verdi.

XX yüzilin 90-cı illərindən başlayaraq Azərbaycan muğam sənəti dünyanın hər yerində dinləyicilərin, mütəxəssislərin və menecerlərin diqqətini get-gədə daha geniş şəkildə özünə cəlb etməyə başlayır. Azərbaycanın ənənəvi musiqiçiləri beynəlxalq festivallarda iştirak edir, dünyanın hər yerinə qastrollara çıxır, onların diskləri Qərbin ən iri səsyazma studiyalarında buraxılır.

Muğam sənəti XX yüzil Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığına ilham verən qaynaq olmuş və olaraq qalır. 1908-ci ildən - Bakıda Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun Azərbaycanda professional musiqi teatrının banisi olan ilk operasının səhnəyə qoyulduğu tarixdən muğamlar Azərbaycan musiqisindən bir çox musiqi əsərlərinə və yeni janrlara həyat vermişdir. Sonuncular sırasında - muğam operası (Üzeyir və Ceyhun Hacıbəyov qardaşları və b.), simfonik və xor muğamları (Fikrət Əmirov, Niyazi, Süleyman Ələsgərov, Nazim Əliverdiyev), sonata-muğam (Aqşin Əlizadə, Nəriman Məmmədov), caz-muğam (Vaqif Mustafazadə, Rafiq Babayev, Əzizə Mustafazadə) göstərilə bilər. Azərbaycan bəstəkarlarının ayrı-ayrı əsərlərinin bu gün də böyüməkdə olan çox uzun bir siyahısı muğam ənənələrinə əsaslanır.

BAYATI KÜRD

musiqi kompozisiyaları olmuşlar. Əgər dəstgahlar təsnifləri və rəngləri hesaba almasaq, 5-dən 10-12-dək şöbəni özündə birləşdirə bilərsə, muğamlar adətən 3-dən çox olmayan şöbələrdən ibarətdir. Yalnız 5 şöbədən ibarət olan "Rahab" muğamı istisna təşkil edir.

Vokal muğam (instrumental müşayiət olmadan) mərasim və ya matəmlərdə təbiiq edilir, qəzəl və qəsidə poetik formalarında yazılmış dini və ya matəm məzmunlu şerlərlə ifa olunur.

Zərbi-muğamlar (onlara ritmik muğamlar da deyilir) bir ladda bir hissəli vokal-instrumental kompozisiyadan ibarətdir və müstəqil kiçik muğam formaları qrupuna aid edirlər. Bu janrın XIX yüzilin musiqi təsəvvüründə bəlli olan 18 nümunəsindən hazırda "Qarabağ şikəstəsi", "Şirvan şikəstəsi", "Kəsmə şikəstə", "Zərbi-Simayi-Səms", "Zərbi-Mənsuriyyə", "Arazbari", "Ovşan", "Maani", "Heyratı" öz populyarlığını qoruyub saxlamışdır. Bu kompozisiyaların xarakterik xüsusiyyətləri vəzn baxımdan sərbəst vokal melodiyaalrının (adətən yüksək registrdə) ritmik instrumental müşayiətlə uyğunlaşdırılmasıdır. Lakin bu janrın müəyyən vəzn çərçivəsində saxlanan ("bəhri hava") ayrıca sırf instrumental nümunələri də mövcuddur ("Heydəri").

Muğam ifaçılığı mədəniyyəti

Muğam ifaçılığının yayılmasında və onun professional şəkli almasında XIX yüzilin 20-ci illərindən XX yüzilin əvvəllərinə qədər Azərbaycan şəhərlərində yaranmış ədəbi və musiqi məclisləri böyük rol oynamışlar. Onlardan ən məşhuru Şuşada "Məclisi-Fəramuşan", "Məclisi-Üns", Musiqiçilər Cəmiyyəti, Şamaxıda "Beytüs-səfa" və Mahmud ağanın musiqi məclisi, Bakıda "Məcmə-üş-şüəra", Gəncədə "Divani-hikmət", Ordubadda "Əncümən-üş-şüəra", Lənkəranda "Fövcül-füsəha" idi. Bu məclislərdə şairlər, ədiblər, musiqiçilər, sadəcə ziyalı şəxslər, klassik poeziyanın və musiqinin sərrafları və biliciləri toplaşır, muğamları diqqətlə dinləyir, musiqinin və şerinin incə ifası ətrafında müzakirələr aparırdılar. Məclis XIX yüzildə muğamların dinləyicilər qarşısında ifasının başlıca formalarından biri idi və bu ənənənin sönüb getməsi XX yüzilin əvvəllərində musiqi ifaçılığının konsert formasının üzə çıxmasıyla Azərbaycanda musiqi həyatının demokratikləşmə prosesi ilə bağlı olmuşdur. Lakin, məclislər muğamın diqqətlə dinlənilməsinin xüsusi mədəniyyətini, eləcə də muğamın ifasına yüksək bədii tələblər irəli sürən zövqlü, başadüşən dinləyici mühitini ("ariflər məclisi") formalaşdırmışdı. Məclislər özlüyündən XIX yüzil - XX yüzilin əvvəlində Azərbaycan musiqiçilərinin professional baxımdan kamilləşmələrində

hesab edirlər ki, professional yetkinlik musiqiçiyə 5-10 il praktik çıxışlardan tez olmayaraq çatmaq olar. Beləliklə, muğam ifaçısının ustad, yəni öz peşəsində əsl professional olmasından ötrü 20-25 il vaxt tələb olunur. Tələbin bu səviyyəsi özlüyündə muğamı şifahi ənənəli professional sənət səviyyəsinə qaldırır.

Muğamları ifa sənəti musiqiçidən müstəsna musiqi yaddaşı və duyumu, eləcə də improvizasiya məharəti, yəni bəstəkarlıq istedadı tələb edir. Peşəkar musiqiçi bütün mövcud muğam repertuarını bilməli, məşqlərsiz camaat qarşısında çıxış etməyi bacarmaqla istənilən muğamı ifa etməlidir. Xanəndə klassik poeziyanı və əruzun vəznlərini yaxşı bilməli, 2 oktavadan

Qılman Salahov, qarmonda ifaçı Abutalıb Yusifov, Kəmrəbəyim, Əhəd Əliyev, Kərbəlayi Lətif, Teyyub Dəmirov, zurnaçı Əli Kərimov daha çox şöhrət qazanmışdılar.

Sovet dövründə muğam sənətini xanəndələr Əbülfəz Əliyev, Qulu Əsgərov, Nəriman Əliyev, Həqiqət Rzayeva, Yaver Kələntərli, Zəhra Rəhimova, Cahan Talışinskaya, Fatma Mehəliyeva, Rübabə Muradova, Şövkət Ələkbərova, Töhfə Əliyeva, Hacıbaba Hüseynov, Yaqub Məmmədov, tarzənlər Əhsən Dadaşov, Bəhrəm Mansurov, Baba Salahov, Kamil Əhmədov, Hacı Məmmədov, Həbib Bayramov, Məmmədəğa Muradov, Əmirulla Məmmədbəyli, Xosrov Məlikov, Adil Gəray, Ənvər Mansurov, kamançaçılar

Xan Şuşinski, Bəhrəm Mansurov, Tələt Bakıxanov.

az olmayan səs diapazonuna malik olmalıdır. Instrumental ifaçı (sazəndə) bir-birindən fərqlənən solo və akkompənt versiyalardakı muğamı ifa etməyi bacarmalıdır. Muğam ifaçısı bu tələblərə cavab verəndə ustad sayılır.

Həm keçmişdə, həm də indi muğam sənətinin tədrisi prosesi bilavasitə müəllimdən şagirdə ötürülməyin məlum formasında baş verir. Müəllim melodiyaalardan parçaları ifa edir, tələbə onu tam yadında saxlayanadək təkrarlayır, bundan sonra növbə melodiyanın sonrakı fraqmentinə çatır və tələbə bütün melodiyanı bütövlükdə yadda saxlayanadək beləcə davam edir. Çox zaman tələbələr evdə onların əzbərlədikləri muğamlar yazılmış kompakt-disklərdən istifadə edir, eləcə də öyrəndikləri melodiyanı və müəllimin tövsiyələrini yazmaq üçün özləri ilə dərsə diktofon gətirirlər.

Muğam ifaçılığı mədəniyyəti parlaq musiqiçilərin - bütün Qafqazda və İranda məşhur olan xanəndələrin və sazəndələrin bir çox nəsilərinin yaradıcılıq nailiyyətlərindən formalaşmışdır. Keçmişin

Qılman Salahov, Tələt Bakıxanov, Elman Bədəlov, Ədalət Vəzirov, qamançalar Lətif Əliyev, Abutalıb Yusifov, Əhəd Fərzəli oğlu, Məşədi Əli, Teyyub Dəmirov, xalq musiqi ifaçıları Nadir Axundov, Ağasəf Seyidov, Firuzə Zeynalova qoruyub saxlamış və inkişaf etdirmişlər.

Xanəndələr İslam Rzayev, Arif Babayev, Əlibaba Məmmədov, Cənəli Əkbərov, Ağaxan Abdullayev, Alim Qasımov, Mənsüm İbrahimov, Səkinə İsmayilova, Qəndab Quliyeva, Mələkhanım Əyyubova, Zabit Nəbizadə, Zəhid Quliyev, tarzənlər Ağasəlim Abdullayev, Vamiq Məmmədəliyev, Möhlət Müslümov, Firuz Əliyev, Sərvər İbrahimov, kamançaçılar Həbib Əliyev, Məzəzir Əsədullayev, Şəfiqə Eyvazova, Fəxrəddin Dadaşov kimi ifaçılar və pedaqoqlar da Azərbaycan muğam ifaçılığı mədəniyyətinə böyük töhfələr vermişlər.

Azərbaycan musiqiçiləri müsəlman Şərqində ilk dəfə olaraq Avropaya qastrollara çıxmaqla və qrammofon valları yazdırmaqla muğam üçün qeyri-ənənəvi dinləyici auditoriyasına müraciət etməyə

Əvvəli səh. 6-da

Sonralar isə, hər şey inkişaf etdiyi kimi muğamlar da inkişaf edərək zaman ötdükcə yeni şöbələr, güşələrle zənginləşmiş və nəhayət, indiki dövrdə öz intişarını tapmışdır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, "Yegah", "Dügah", "Segah" və "Çahargah" bütöv muğam, "Çahargah" isə şöbə kim səslənir. Say adları ilə bağlı olan daha bir faktı göstərmək olar. Ərəb musiqisində yegah, dügah, segah, çahargah, pəncgah, şeşgah və həftgah səs düzümünün pərdələri kimi adlandırılır. Bu faktı ərəb musiqişünası Fərrux Ammarın yazılarında aydın görmək olar.

Bir çox muğam və şöbə adlarının yaranma tarixi öz yerləri və məkanları ilə əlaqədardır. Qarabağ şikəstəsi, Şirvan şikəstəsi, Salyan şikəstəsi, Şikəste-yi-fars, Arazbarı, Bayatı-Şiraz, Bayatı-İsfahan, Bayatı-Kürd, Bayatı-türk, Ərak, Əfşarı, Ovşarı, Əşiran, Zabol, Herat-Kabili, Osmanlı, Katar, Hicaz, Nəva-Nişapur, Hissar, Xavəran, Mavərennəhr, Pəhləvi, Tehrani, Azərbaycan, Xəzəmiyyə, Mahur-Hindi və bir çoxlarını buna misal göstərmək olar. Bu muğam və şöbələrinin hər birinin adı,

kimi, həm də Şiraz, İsfahan, Nəhavənd şəhərlərinin qonşuluğunda "Ərak" adlı şəhərin də olduğunu nəzərə alsaq, muğamın ifaçılar və musiqişünaslar tərəfindən "İraq" deyil, "Ərak" adlandırılması tamamilə düzgün sayıla bilər.

"Mahur-Hindi" dəstgahı Azərbaycan musiqisində xüsusi yer tutur. Bu muğamın adından onun hara mənsub olduğunu görə bilərik. "Mahur" Hindistanda kiçik bir şəhərin adıdır. Tarixdən də bilirik ki, Hindistan vaxtilə müsəlman hökmrənliyi altında olmuşdur. Bu dövrdə Hindistanda böyük dəyişikliklərdə əlaqədar olmuşdur. Yaxın Şərq ölkələrinin mədəniyyəti və incəsənəti hind mədəniyyətinə böyük təsir göstərir. Şərq ölkələrinin muğam sənəti də hind musiqisinə məhz bu dövrdə öz təsirini göstərir. Eləcə də, hind musiqisinin intonasionalı muğam sənətinə təsir edib, onu zənginləşdirmişdir. Hal-hazırda "Mahur-Hindi" həm Azərbaycan, həm də İran, türk və hind musiqisində xüsusi yer tutur. Hind raqalarının bir neçəsi məhz "Mahur" məqamında ifa olunur. "Mahur" sözü dəqiq tərcümədə – uçurum, dərin yarğan deməkdir.

olan maraqlı faktlardan biri də odur ki, İran musiqisində "Bayatı-Şiraz", "Bayatı-İsfahan" dəstgahının şöbələrindən biridir. Azərbaycan musiqisində isə, tərsinə, "Bayatı-İsfahan" "Bayatı-Şiraz" dəstgahına daxildir. Bu, çox maraqlı bir inkişaf prosesidir.

"Humayun" dəstgahının Azərbaycan musiqisində özünəməxsus yeri vardır. Bu dəstgaha Azərbaycanda "Qafqaz Humayunu" da deyirlər. Ona görə deyirlər ki, məhz

–dərin kədər hissi kimi şərh olunur. Əgər fars dilindəki tərcüməyə əsaslanarsaq, onda "Humayun" daha çox "Rast" muğamına yaxın olur. Azərbaycan musiqisində "Rast-Humayun" adlı dəstgahın olması bizə məlumdur. Bu dəstgahın yaranması yalnız xanəndə və sazəndələrin böyük ifaçılıq məharəti ilə bağlıdır. Xanəndə və sazəndələrin improvizasiya qabiliyyətlərini müəyyən etmək üçün keçmiş zamanlarda çox

muğamlardan , şöbə və güşələrdən "Şah Xətai", "Baba Tahir", "Hacı dərvişi", "Hacı Yuni", "Rak Abdulla", "Mirzə Hüseyn segahı", "Bəhri Vəli", "Mehdi Zərrabi", "Nəsir-xani", "Təxti-kavus" və başqalarını misal çəkmək olar. Muğam şöbələrinin bir qismi (Şah Xətai, Baba Tahir, Nəsir-Xani, Təxti-Kavus, Bəhri-Vəli) həsr olunmuş, digər qismi isə ifaçılar tərəfindən gözəl ifa olunduğuna görə onların şərəfinə (Rak Abdulla, Mirzə Hüseyn segahı, Mehdi zərrabi, Hacı dərvişi, Hacı yuni) bu adlar verilmişdir. "Şur" dəstgahında ifa olunan şöbələrdən biri "Baba Tahir"dir, "Baba Tahir" XI əsrdə yaşamış İran şairi Baba Tahir üryanın adıdır. O, Həmədan şəhərində yaşayıb yaratmışdır. Qədim rəvayətlərə görə, Baba Tahirin gözəl səsi olmuş, musiqi alətlərində çalmağı bacarmışdır. Böyük ehtimalla, Baba tahir öz dübeytlərinin çoxunu oxumaqla bərabər yazmışdır. Hazırda, "Şur" dəstgahında ifa olunan "Baba Tahir" şöbəsi şairin adı ilə bağlıdır.

Müxtəlif adlarla bağlı olan şöbə və güşələr öz daxilində çox müxtəlif mənalar kəsb edir. Belə şöbə və güşələrdən – Qəməngiz, Zəmin-xara, Nişibi-fəraz, Simai-

MUĞAM ADLARININ YARANMASI HAQQINDA

onların hara aid olduğunu bizə bir daha sübut edir. Məsələn, "Çahargah" muğamında ifa olunan "Hissar" – Hindistanda, Dehli şəhərinin yaxınlığında yerləşən kiçik bir kənd adıdır. "Hissar" daha bir ölkədə, İranın Xorasan vilayətində yer adıdır. Qədim Midiya dövlətində bu yerə "Hissar-Təpə" deyirdilər. Lakin, bir sıra musiqişünas və ifaçılar bu şöbəni "Hissar" deyil, "hasar" və yaxud "Həsar" adlandırırdılar. "Hasar" – çəpər deməkdir və muğama heç bir aidiyyəti yoxdur. Bu cür fərziyyə düzgün sayıla bilməz. Çünki, bütün muğam və şöbə adları hələ qədim zamanlardan ərəb əlifbası ilə yazılırdı. Şərqin böyük musiqişünasları Məraği, Urməvi, Fərabî və başqaları öz traktatlarını ərəb əlifbası ilə yazmışlar. Ərəb əlifbası ilə "hissar" sözünün yazılışında isə biz birinci hecadı "A" hərfinə rast gəlirik. Bu, bir daha şöbənin hasar deyil, "hissar" olduğunu sübut edir.

Başqa bir misal çəkək. "Rast" muğamında "maye"-nin bir oktava yuxarı səslənməsinə "Ərak" deyilir. əfrasiyab Bədəlbəyli "Musiqi lüğəti" kitabında bu şöbənin adı haqqında belə yazır: "bu muğam şöbəsinin "Ərak" yoxsa "İraq" adlandırılmasında hansı sözün daha düzgün olduğu məsələsi muğam ifaçıları və musiqişünaslar arasında çox vaxt mübahisəyə səbəb olur. Muğamatın şöbə və güşələrindən bir çoxunun adı, bildiyimiz kimi, coğrafi adlarla əlaqədardır. Həm də, belə hallarda, çox vaxt ölkə, məmləkət adı ilə yox, şəhər adları ilə adlanır. Belə olan təqdirdə, hamıya məlum olan "İraq" ölkəsi olduğu

Azərbaycanda onun başqa növü də mövcuddur. Bu, "Orta Mahur" muğamıdır. "Orta Mahur" "Mahur-hindi"-nin variantı olub, "Bərdəşt"-dan deyil, "Hüseyni" şöbəsinəndən çalılıb oxunur.

Azərbaycan musiqisinin əsasını təşkil edən muğamlardan biri də "Bayatı-Şiraz" dəstgahıdır. Öz gözəl və dərin təsir qüvvəsinə görə musiqi ədəbiyyatımızda çox vaxt "Ərusi-musiqi", yəni, "musiqinin gəlini" adlandırırlar. Doğrudan da, lirik, həzin "Bayatı-Şiraz" –muğamlarımızın bəzəyidir.

"Bayatı-Şiraz" müstəqil dəstgah kimi yalnız keçən əsrin axırlarından mövcuddur. Keçmişdə "Bayatı-Şiraz", "Bayatı-İsfahan" dəstgahının bir hissəsi olub. O zaman "Bayatı-İsfahan" dəstgahı bu şöbələrdən ibarət idi: - Bərdəşt, Gərduniyyə, Nişibifəraz, İsfahanək, Bayatı-İsfahan, Nühüf, Hacı-Yuni, Həleyi-Zənbur, Mənevi, Pəhləvi, Bayatı-kürd, Katar, Bayatı-Əcəm, Gəbri, Baba-Tahir, Azərbaycan, Əbülçəp, Bayatı-Şiraz, Xavəran, Üzzal-Dilruba.

Sonralar bu 21 şöbə və güşədən ibarət "bayatı-İsfahan" dəstgahından "Bayatı-kürd" bölməsi ayrılır. "Bayatı-kürdü" ilk dəfə müstəqil dəstgah şəklində Cabbar Qaryağdıoğlu ifa edib. Beləliklə, "Bayatı-İsfahan" dəstgahından "Bayatı-Kürd" bölməsi ayrıldıqdan sonra yerdə qalan hissələr gələcəkdə "Bayatı-Şiraz" muğamını təşkil edir.

Azərbaycan musiqisindən fərqli olaraq, İran musiqisində mövcud olan Bayatı-İsfahan dəstgahı öz adını dəyişməmişdir. "Bayatı-Şiraz" və "Bayatı-İsfahan" muğamlarında

Azərbaycanda o, özünəməxsus inkişaf mərhələsi keçmiş və Azərbaycan musiqisinin intonasionalı ilə zənginləşmişdir.

"Qafqaz Humayunu"-nun yaradıcısı ilk dəfə şəhər tarzən Mirzə Sadiq (Sadiqcan) olmuşdur. O, bir sıra azərbaycan muğamlarının istinad pərdəsini xanəndələrin səsinə uyğun dəyişdirmişdir. Keçmişdə bir çox xanəndələr "Humayun"-u bəmdə və zildə oxuyarmışlar. Mirzə Sadiq muğamın istinad pərdəsinin yerini dəyişdikdən sonra bir çox xanəndələr "Humayun"-u dəstgah şəklində ifa edə bilmişlər. "Qafqaz Humayunu" məhz belə yaranmışdı. Ümumiyyətlə, "Humayun" məqamı qədim olduğundan bir sıra şərq xalqlarının musiqi sənətində qorunub saxlanıb. Məsələn, "Humayun" ladı hal-hazırda İran, Pakistan və hind musiqisində mövcuddur. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Hindistanın Dehli şəhərində XV əsrdə tikilmiş məşhur "Humayun" məqbərəsi ucalır. Bu məqbərə hələ IX əsrdən dehlidə məskən salmış humayunlar sülaləsinin şərəfində tikilmişdir. Bu fakt Böyük Sovet Ensiklopediyasında qeyd edilir. Ola bilsin ki, "Humayun" muğamının adı məhz elə bu sülalənin adı ilə bağlıdır.

İran musiqisində səslənən "Humayun" bir çox cəhətlərinə görə eyniadlı Azərbaycan muğamına çox yaxındır. "Humayun" fars sözü olub, uğurlu, mübarək, padşaha məxsus mənasında işlənir. Lakin, Üzeyir Hacıbəyovun "Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları" kitabında "Humayun"

vaxt musiqi məclislərində onlara ayrı-ayrı ladlara məxsus olan muğamları dəstgah şəklində bir yerdə oxumağı təklif edirdilər. Ardıcıl olaraq, bir muğamdan başqasına, sonra da yenə əvvəlki muğama qayıtmaq hər musiqiçiyə nəsib olmurdu.

Üzeyir Hacıbəyovun sözlərinə əsaslanarsaq, onda "Humayun"-un "Şüştər" muğamına yaxın olduğunu müşahidə edə bilərik. O deyir: "Obraz xarakteri etibarilə "Humayun" "Şüştər"-ə nisbətən daha dərin bir kədər hissi oyadır".

Əgər biz "Humayun" və "Şüştər" muğamlarının lad quruluşlarını müqayisə etsək, onların bir-birinə nə qədər yaxın olduğunu görə bilərik. Buradan belə nəticəyə gələ bilərik ki, Azərbaycanda ifa olunan "Qafqaz Humayunu" hər iki müddəanı özündə birləşdirir. Çünki, biz burada həm dərin kədər hissi, həm də uğura böyük inam hissi duyuruq.

"Şüştər" Azərbaycan musiqisini yeddi əsas məqamından biridir. O, öz bədii ruhi təsir cəhətindən dərin kədər hissi daşıyır. "Şüştər" Şərq musiqisində qədim məqamlardan biridir. Lad etibarilə, o, "Şur" muğamına daha yaxındır. "Şüştər" İranın cənubunda, Küveytlə sərhəddə, İran körfəzində yerləşən kiçik bir şəhərdir. Keçmişdə, müxtəlif dövrlərdə, bu şəhərin adı dəfələrlə dəyişdirilmişdir. Belə bir ehtimal var ki, şəhərin adı Şüstər, Şüst, Şesdər, Şeşter və s. olmuşdur. Bir çox muğamlarda olduğu kimi, bu muğam da eyniadlı şəhərin adı ilə bağlıdır.

Şəxsiyyət adı ilə bağlı

şəms, Sarəng, hüseyini, Hüsniyyə, Gərduniyyə, Cüdai, Üzzal, Nühüf, Dilruba, Əbülçəp, Şahnaz, Mübərriqə, Giləgi, Gəbri, Busəlik, Fərvərdin, Dilkeş, Zəngi-şütür, Suzi-güdaz, Tərkib, Novruz-səba, Şəhr-aşub və bir çoxlarının adını çəkmək olar.

"Şur" dəstgahının şöbələri arasında biz "Şəhr-aşub" ifadəsinə rast gəlirik. "Şəhr-aşub" –şəhərdə qarışıqlıq deməkdir. əslində, "şur" sözünün də fars dilindən tərcüməsi "qalmaqal" deməkdir. Bakı musiqi məclislərinin əlyazmalarına əsaslanarsaq, demək olar ki, "Şəhr-aşub" şöbəsi hələ XIX əsrin sonlarından mövcuddur. Çox güman ki, bu şöbə daha qədimdir.

Muğamların, şöbə və güşələrin yaranma tarixi çox maraqlı və mürəkkəb prosesdir. Ola bilsin ki, yuxarıda adlarını çəkdiyimiz "Şeşgah", "Həftgah" və bir çox bu kimi muğam, şöbə adları vaxtilə musiqi parçaları olmuşlar. Lakin, bir çox muğamlar kimi, zamanəmizə gəlib çatmamışlar. Ona görə ki, muğam şifahi ənənə ilə nəsilən-nəslə keçir. Urməvi, Fərabî və Mərağinin musiqi traktatlarında da, bir çox muğam, şöbə və güşə adlarına rast gəlirik. Lakin, onların da əksəriyyəti bizə gəlib çatmamışdır. Ona görə də, bir çox muğamların yalnız adlarını bilirik, musiqilərindən isə, əsər-ələmət yoxdur.

Hal-hazırda muğamşünaslıq elmi qarşısında elə vəzifələr durmalıdır ki, misilsiz zənginliyə xas olan qədim muğamlarımızın getdikcə itməkdə olan nadir şöbə və güşələri qorunub saxlansın.

Eldar Mansurov

По меньшей мере три человека погибли в результате разгона полицией антиправительственной демонстрации в сирийской столице Дамаске.

Как сообщает ВВС, сначала полиция применила против собравшихся слезоточивый газ, а затем открыла огонь по демонстрантам, требовавшим отставки президента Башара Асада.

в связи с происходящей концентрацией сирийских войск в приграничной территории, сообщает телеканал "Аль-Арабия" со ссылкой на осведомленный турецкий источник.

По распоряжению турецкого военного командования генерал Сарват Ёрук совершил инспекционную поездку по военным гарнизонам в районе турецко-

президента Башара Асада репрессирует собственный народ".

Тем временем общее число сирийских беженцев, прибывших в Турцию, спасаясь от преследования властей, достигло 12 тысяч человек. Все они размещаются в 5 лагерях, находящихся под управлением турецкой организации "Красного полу-

Ситуация вокруг Сирии

Напомним, 21 июня сирийские сотрудники служб правопорядка застрелили трех человек и ранили несколько десятков во вторник во время столкновений в двух городах сторонников Асада и его противников, выступающих за отставку правителя страны.

Солдаты и полицейские вмешивались в столкновения на стороне групп людей лояльных Асаду в городах Хомс и Майадин в провинции Дейр аль-Зор, граничащей с Ираком.

Согласно поступающим из Сирии сообщениям, по меньшей мере 10 человек были убиты в

сирийской границы, где с сирийской стороны в последнее время наблюдается интенсивные передвижения войск. Сирийские воинские подразделения, включая танки, приблизились на расстояние 500 метров от пограничной линии, заявил источник.

По предположениям, высказываемым в Турции, сирийские воинские подразделения проводят в приграничной территории операцию по преследованию военнотружущих-перебежчиков, пытающихся прорваться в Турцию, отмечает "Аль-Арабия".

месяца. Ввиду постоянного притока новых беженцев (только за последние сутки их прибыло более 1500 человек) турецкие власти объявили о начале строительства 6-го лагеря, рассчитанного на 4 тысячи беженцев.

Ранее сообщалось, что Башар Асад объявил новую всеобщую амнистию заключенных, совершивших преступления до 20 июня 2011 года. Президент обратился к нации, и в очередной раз пообещал провести реформы во всех сферах и даже пойти на изменение конституции в ближайшее время. После выступления главы государства в крупных городах страны прошли массовые демонстрации в поддержку сирийского президента.

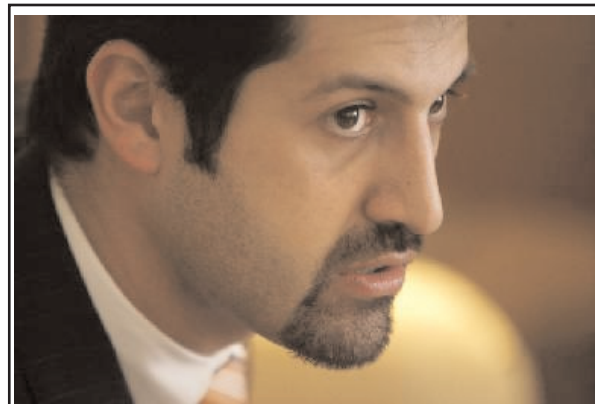
На фоне того, как Евросоюз обсуждает новые санкции в отношении сирийского руководства, а Франция и Великобритания еще недавно были готовы отстаивать жесткую резолюцию Совета безопасности ООН по Сирии, Россия призывает оппозицию в стране начать диалог с официальными властями. Об этом заявил 20 июня глава российского МИД Сергей Лавров. В любом случае, подчеркнул министр, ливийский вариант развития событий в Сирии недопустим. 27 июня делегация сирийской оппозиции прибывает в Москву для переговоров.

Евросоюз одобрил новые санкции в отношении Сирии. В частности, расширен список "невъездных" чиновников, их теперь 30 человек во главе с президентом Башаром Асадом. В список попали почти все министры сирийского правительства.

Им не только закрыли въезд в страны ЕС, но и заморозили их зарубежные банковские счета. Под санкции попали также четыре крупные сирийские корпорации - их руководители тесно связаны с правительством Асада.

В заявлении ЕС говорится и о связи сирийских властей с руководством иранских Стражей Исламской революции: якобы, они поставляли в Сирию оружие. Так что европейские санкции распространяются и на них.

Kurdistan.Ru

Кубад Талабани: Курдистан является надежным вложением для иностранных инвесторов

Иракский Курдистан продолжает расти и экономически укрепляться и остается прекрасной возможностью для инвесторов, чтобы найти выгодное помещение капиталов на Ближнем Востоке, заявил инвесторам в Манхэттене Кубад Талабани, представитель РегПК в Соединенных Штатах.

Выступая на 10-м ежегодном симпозиуме хедж-фондов при поддержке Institutional Investor, Талабани сказал: "Курдистан является местом, где те, кто хочет вкладывать средства - от наших новейших друзей, как корейцы, до соседей, как Турция - найдут нашу новую экономику яркой, перспективной и полной возможностей."

Талабани отметил, что за прошедшее время был достигнут значительный прогресс, и курды ожидают большего прогресса и дальнейшего роста. "Мы вышли за пределы гуманитарного развития 1990-х годов и в настоящее время используем наши необъятные человеческие и природные ресурсы для обеспечения нашего экономического развития на более высоком уровне", добавил он.

Хваля укрепление партнерских отношений между КРГ и американскими нефтяными компаниями, Талабани сказал: "Я знаю, что США могут предложить больше, чем знания, в области нефти и газа. Курды хотели бы видеть больше американцев из других секторов, в частности, сектора финансовых услуг, сотрудничающими с нами, в то время как мы развиваем нашу инфраструктуру".

Талабани сообщил аудитории, что производство энергии, туризм и IT-услуги остаются ключевыми возможностями для экономического роста в Курдистане. "Мало того, что наш зарождающийся частный сектор требуют IT-услуг, но я твердо верю, что Курдистан - с его уникальным географическим положением, соседними арабско-персидско- и турецко-язычными странами, и с его большим и в основном молодым, многоязычным и образованным населением - может служить захватывающим центром для развития IT и IT-услуг в будущем", сказал господин Талабани.

Отмечая достигнутый в последнее время прогресс между федеральными и региональными властями в отношении экспорта нефти и платежей, господин Талабани призвал инвесторов принять участие в экономическом росте региона Курдистан. "2011 год будет годом перемен на Ближнем Востоке, и Курдистан является вводом в игру", сказал он.

ходе пятничной акции протеста, участники которой призывают к немедленной отставке президента Бараша Асада.

По словам правозащитников, пять человек были застрелены на выходе из мечети после пятничной молитвы неподалеку от Дамаска. Два человека из числа демонстрантов были застрелены в городе Хомс.

Сирийские власти возложили вину за убийства на неких неопознанных вооруженных людей и заявили, что среди раненых есть и сотрудники правоохранительных служб.

В городах Хомс и Хама протестующие кричали: "Люди хотят падения режима".

Вооруженные силы Турции, дислоцированные на границе с Сирией, приведены в состояние повышенной боевой готовности

Министерство иностранных дел Турции в четверг выразило сильную обеспокоенность в связи с проведением Сирией воинских операций в непосредственной близости от границы и предупредило сирийскую сторону об опасности подобных действий. Об этом турецкий министр иностранных дел Ахмет Давутоглу сообщил в ходе телефонного разговора своему сирийскому коллеге Валиду Муаллему.

Свою озабоченность ситуацией, складывающейся на турецко-сирийской границе, выразила и госсекретарь США Хилари Клинтон, назвав её "очень тревожной". По мнению Клинтон, размещение сирийских войск вблизи от турецкой границы является еще одним признаком того, что "правительство

Курды протестуют против лишения мандата Хатиба Диджле

Массовая курдская демонстрация состоялась в четверг в Анкаре в знак протеста против лишения парламентского мандата избранного депутата от Диярбакыра Хатиба Диджле. Как сообщает агентство АК-Ньюс, протестующие несли лозунги: "Не трогайте моего представителя" и "Покончить с дискриминацией курдов и продемократических сил". Полиция держала протестующих на расстоянии 50 метров от здания Высшего избирательного совета.

Среди демонстрантов были курдские политики, включая главу отделения Партии мира и демократии в Анкаре Сенгула Челика, который сказал в своем выступлении, что решение избирательного органа было "ударом по миру".

"Это решение приведет Турцию к осложнениям", сказал Челик. "Мы не будем с этим мириться. И мы призываем власти немедленно исправить это решение".

Члене правящей Партии справедливости и развития (АКП) в Диярбакыре, Бекир Боздаг, сказал АК-Ньюс, что решение Высшего избирательного совета по Диджле было правовым и никто не собирается изменять закон, чтобы включить Диджле в парламент.

В Турции найдено новое массовое захоронение 90-х годов

Спутниковый телеканал "Науруз", связанный с Партией свободной жизни Курдистана, сообщил в пятницу, что на объекте под городом Диярбакыр в Турции найдено массовое захоронение предположительно членов РПК, убитых турецкими военными.

Согласно телеканалу, найдены останки 12 человек, среди них две женщины. Они были убиты в 1993 году, причем не являлись боевиками, так как только недавно вступили в ряды РПК.

В Ираке украли \$18,7 млрд американской финансовой помощи стране

Спикер парламента Ирака Осама аль-Нуджафи заявил, что сумма пропавших денег, присланных США на восстановление иракского хозяйства составляет 18,7 млрд долл. - а не 6,6 млрд долл., как сообщалось ранее. Политик отметил, что его утверждение основано на данных американских и иракских аудиторов. Об этом сообщает телеканал Al Jazeera.

Напомним, 13 июня мировые СМИ сообщили, что после свержения режима Саддама Хусейна в Ираке США направляли деньги на восстановление страны. Средства, как правило, завозились наличными на самолетах. Это были деньги, вырученные от продажи иракской нефти. Всего новое иракское правительство должно было подучить от Конгресса США 61 млрд долл. Однако газета Los Angeles Times в начале этой недели писала, что 6,6 млрд из этих средств были украдены. Спикер же иракского парламента заявляет, что сумма неизвестно куда пропавших средств втрое больше - 18,7 млрд долл.

Телеканал Al Jazeera отмечает, что ответственность за сохранность средств тогда лежала на американской временной военной администрации. Соответствующее соглашение было подписано между Вашингтоном и Багдадом в 2004г.

Малики планирует сократить правительство – курды категорически против

Представитель Коалиции блоков Курдистана Муайед Тайип предупредил в четверг премьер-министра Ирака Нури аль-Малики против "создания политического кризиса" путем сокращения правительства за счет других блоков, которые заработали свои места в правительстве благодаря выборам.

Это заявление было сделано через несколько часов после того, как Малики представил свой доклад по оценке работы министерств по окончании 100-дневного периода, который он во время массовых протестов дал кабинету для повышения эффективности. Были утверждения, что Малики намерен сократить свой кабинет в составе 42 министров.

Тайиб сказал, что страна уже страдает от других кризисов, так что Малики следует быть осто-

рожным в минимизации правительства. "Сокращение правительства не должно происходить за счет прав, полученных на выборах. Такое сокращение недопустимо."

Малики заявил в четверг в своем докладе, что "необходимо сократить правительство", что было встречено с одобрением со стороны лидера движения ас-Садра - священнослужителя Муктады аль-Садра.

"КБК считает, что лучше оставить правительство в настоящем виде, с нынешним числом министерств", сказал Тайип - чтобы не создавать политические проблемы в стране"

Представители движения ас-

Садра, наоборот, заявили, что сокращение должно включать в себя все государственные должности, описав планы как "хорошие" и "полезные" и выразив им поддержку.

Талабани и Барзани пытаются вновь примирить иракские блоки

Как сообщает агентство "Асват аль-Ирак", в понедельник в резиденции президента Ирака Джалала Талабани прошла встреча лидеров иракских политических блоков. Во встрече должны были принять участие президент Курдистана Масуд Барзани, лидер блока аль-Иракия Аяд Аллави и спикер иракского парламента, Усама аль-Нуджафи. Однако Аллави в телефонном звонке Талабани извинился за невозможность присутствия на встрече, так как он находится в Лондоне из-за состояния здоровья. На встрече обсуждался вопрос об окончательной реализации Эрбильской инициативы президента Барзани о разделении власти между блоками (октябрь 2010 года).

Отношения между "аль-Иракией", которая давно уже обвиняла премьер-министра Малики в саботаже Эрбильских соглашений, и Малики особенно обострились в пятницу 10 июня, когда произошло столкновение между демонстрациями сторонников Аллави и Малики, при чем последние сжигали портреты Аллави и вытирали

о них свою обувь. Аллави после этого предпринял атаку на Малики, обвинив его в том, что он получает поддержку Ирана, чтобы остаться у власти в качестве премьер-министра, а также обвинив в организации нападения на протестующих сторонников Аллави партию Малики "аль-Дава". Последняя в свою очередь объявила, что подает против Аллави в суд за клевету.

Пентагон: Шиитские боевики в Ираке продолжают получать оружие от иранцев

В Ираке американские войска несут потери в последнее время в результате нападений боевиков шиитских группировок, а не террористов из "Аль-Каиды". Об этом заявил сегодня в интервью телекомпания Си-эн-эн глава Пентагона Роберт Гейтс. При этом он подчеркнул, что боевики "продолжают получать довольно современное оружие" из Ирана.

"Меня тревожит влияние, оказываемое Ираном" на обстановку в Ираке, сказал министр обороны США, покидающий свой пост 30 июня. По его словам, иранцы поставляют шиитским группировкам "фугасы для установки на дорогах, а также реактивные гранаты, которые являются очень мощным оружием". "И мне кажется, что у премьер-министра Нури аль-Малики это тоже начинает вызывать тревогу, - продолжил Гейтс. - И он начинает серьезно

воспринимать эти экстремистские шиитские группировки, большинство из которых имеет связи с Ираном".

Гейтс сообщил, что администрация Обамы обсуждает с правительством аль-Малики возможность сохранения в Ираке "ощутимого военного присутствия" США и после декабря 2011 года. Согласно заключенному в ноябре 2008 года соглашению между Вашингтоном и Багдадом, американские боевые части

покинули Ирак в прошлом году. Сейчас там находятся еще около 47 тыс военных, которые должны вернуться домой до 31 декабря с.г. После этого в Ираке останутся порядка 150 военнослужащих для содействия в подготовке местных сил безопасности.

Гейтс за последние несколько месяцев уже не раз заявлял, что этого будет недостаточно для эффективного противодействия экстремистам. По его оценкам, иракским военным так и не удалось пока наладить нормальную тыловую службу и систему закупок техники и ее ремонта. Кроме того, у Багдада до сих пор практически нет своих ВВС и плохо обстоят дела с разведкой. Согласно данным Пентагона, в Ираке погибли с марта 2003 года 4422 американских военнослужащих, еще 32 тыс получили ранения.

Предлагаемая Вашему вниманию "Книга вечных даров", впервые изданная на арабском языке в 1911 в Каире (Египет), долгие годы была недоступной даже для специалистов. Ее автор - шейх Мухаммад Амин аль-Курди аль-Эрбили (родился примерно в 1860 г., умер в 1914 году), курдский суфий из братства Накшбандийа-Халидийа, сын шейха Фатхи-заде, шафиит.

Этот агиографический сборник посвящен истории, теории и практике суфийского братства Накшбандийа-Халидийа.

Именем Аллаха (Единого Бога) Милостивого, Милосердного!

Хвала Аллаху [Единому Богу], Который озарил светом Истины сердца обладателей подлинного знания (ирфан)! Слава Аллаху, Который одарил обладателей сокровенных тайн Своим божественным явлением в их сердцах благодаря которому воссияла сила Веры! Благословение и мир Пророку Мухаммаду, который призывал к вере в Аллаха [Единого Бога] и делал это самым наилучшим образом и благодаря которому сподобились Светом и люди, и духи! Благословение и мир ему, Пророку Мухаммаду, который приблизил мусульманскую (умму) к Всеодаряющему Господу – для поклонения Ему! Да благословит Аллах и приветствует Пророка Мухаммада, его семью, его сподвижников и знатоков Корана Истиной и Светом на пути к Нему! А далее: И говорит полагающийся на Господа своего бедный Его раб Мухаммад Амин, шафиит, суфий из братства Накшбандийа, курд по происхождению из города Эрбили, проживающий в университетском городке Аль-Азхар (Египет): Когда Аллах почтил меня Своим повелением проповедовать и распространять высокое учение тарикат (суфийского братства) Накшбандийа, – да будут святы могилы шейхов этого братства! – которое тогда было незнакомым и новым явлением в городах и весях Египта, я сочел нужным ознакомить учеников этого высокого суфийского братства знанием биографий наших предшествующих шейхов и с благостью мистических состояний наших ранних предшественников, от нашего шейха до пророка Мухаммада – да благословит его Аллах и приветствует! – в виде кратких или более пространных рассказов, рассматривая это дело как труд ради взыскующих божественного знания (аль-Хакк) и ради пробуждения их стремлений от сна безразличия (гафлатун). Ведь рассказы праведных мужей, как сказал аль-Джунайд – это войско из несметных воинств Аллаха – Всемогуц Он и велик!, с помощью которого Он приблизит к святости Своего присутствия того, кого пожелает. Также я хотел подробно рассказать об духовных праотцах учеников, которые заслуживают, чтобы они [эти ученики] знали о них больше, чем о своих телесных, земных отцах. Потому что дух более тесно связан с тобой, о читатель, чем твое тело. Бывают отцы духовные и отцы телесные. Предназначение и дело земного отца – развитие и продолжение тварного мира. А дело духовного отца-развитие мира божественного (‘алам аль-‘амр). Дело первого – условие в земном мире для совершенного человека в ходе усвоения им всех разделов и частей этого мира для его физического, внешнего развития. А второе дело – условие для совершенного человека в познании всего мира в его тайном, мистическом развитии. Это – самое что есть человеческого в человеке. С помощью последнего осу-

ШЕЙХ МУХАММАД АМИН АЛЬ-КУРДИ АЛЬ-ЭРБИЛИ

О достоинствах и похвальных качествах суфийского братства Накшбандийа и его Пути к Богу

ществилось миссия божественного на Земле, которая нерушимость уз и ничто не в силах ее разорвать. Поэтому духовный отец обладает высокой благородной степенью. За ним ниже (по степени) следует земной отец. Поэтому Абу Йазид Бистами, султан влюбленных [суфиев в Бога], сказал святому [Бунану] аль-Джамалю относительно духовной связи: Регилиозные связи между нами Чем связи по родству и по крови "арифун сошлись на том, что тот, кто не имеет родственных отношений к племени или народу, – подобен подкидышу на дороге. Как в таком случае может личность иметь отношение родства к тому, который не знает ее? И поэтому духовное связующее средство, тайное отношение и смысловая связь между человеком и его предшественниками, суфиями, не реализуются и не состоятся, пока этот человек не будет делать то же, что и они и не будет следовать их пути, принимая их наставления. А как будет кто-то следовать их пути, если он не будет их знать? И каким образом сможет усвоить их нравственные качества, если не сведущ в них? Поэтому истинному муриду не следует ограничиваться только знанием деяний своих шейхов, а наоборот, ему необходимо знать значения и смыслы этих деяний, т.к. они [смыслы] были для них средствами достижения ими истины, когда снизошло на них излияние божественного от святости Аллаха – Всемогуц Он и Великий! Знание и биографий и нравственных качеств шейхов будет помощью для тебя на мистическом Пути к Богу, если позволит Аллах. По этой причине некоторые великие шейхи Накшбандийи сказали: "Иногда знание качеств предшествующих шейхов будет, более полезным для мурида, по сравнению с его личным наблюдением за ними, потому что иногда мурид бывает слишком приземленным, земным человеком, а потому нет пользы, если он увидит в шейхах то, что дал им Господь из даров уникальной непохожести". Поэтому мы собрали ради такого важного великого дела множество книг на арабском и персидском языках, содержащих биографии шейхов, правила и мораль суфийского Пути к Богу, написанных древними и современными авторами из преданных членов братства Накшбандийа. Мы извлекли из этих книг, по воле Аллаха, самое отборное и добыли, благодаря Господу, самую суть: сады из роз и сад для собеседования, великолепные сунны пророка Мухаммада, усладу для души и сокровенные тайны, помыслы

Бога, ключи и книги для помощи начинающим и многое другое. Мы назвали наше произведение «Книгой вечных даров» [подзаголовок который], «О достоинствах и похвальных качествах суфийского братства Накшбандийа и его Пути к Богу». И вот он я, приступивший к осуществлению замыслу при помощи Господа, Царя [Судного дня], Коему поклоняются. Я прошу Всевышнего Аллаха, чтобы моя книга принесла пользу избранным людям (аль-хасса) и непосвященному простому народу (аль-гамма), и чтобы Он сделал эту книгу достойной Его во веки веков!

Введение

Знай – о, ищущий знания (ма’рифат) (подлинной истины о Боге) и взыскующий пути искренности и верности! – что целью сотворения человека в этом мире является исполнение обязанностей поклонения Аллаху, которое есть высшая ступень и степень угождения Господу и нет в видах угождения Ему степени выше, чем это поклонение Богу. И угождение служения Господу непредставимо без выполнения поклонения Ему, которое состоит в ощущении рабом чувства постоянного пребывания в присутствии Всевышнего Аллаха. Истинное поклонение осуществимо только через любовь и влюбленность к Великому и Всевышнему Аллаху, так как именно любви к Богу ищущий Его суфий достигает состояния отрешенности от всего, кроме Бога (аль-Хакк), и при помощи любви к Господу он вознесется к мистическому месту (макам) служения Аллаху. Если Суфий не сможет достичь при помощи чистого сердца божественного экстаза; то он не удостоится этого счастья. И лучшим средством для суфия в достижении этого экстаза является руководство со стороны совершенного шейха, чья жизнь состояла в движении по мистическому Пути благодаря переживанию божественного экстаза и наития, беспрепятственного служения шейху, наличия благого поведения, стойкой веры, искренности, а также очищение души от дурных качеств и приобретение благородных свойств, чтобы достичь степени созерцания Всевышнего Аллаха. Необходим страх перед Господом, поскольку боялись Бога праведные святы суфии и ученые мужи, особенно шейхи братства Накшбандийа – да будут святы их могилы! Коль скоро все известные суфийские тарикаты-мистические Пути имеют нисбу, то они равны в обладании тайным методом познания Всевышнего Аллаха, и ничем не различаются и не выделяются, кроме наличия у них специфических «нисба», средства достижения присутствия у Него. Самым лучшим и правильным средством достижения высшей степени единства с Богом для суфийского ученика – мурида является мистический Путь-тарика Накшбандийа. Поэтому мы посчитали уместным вновь напомнить тебе, о искренний мурид, слова наших шейхов об этом суфийском братстве, напомнить о том, чем ты станешь руководствоваться при помощи их благословения – (бараката), если же позволит Аллах. Мы говорили, что Путь (тарика) наших шейхов братства Накшбандийа –

это вероучение праведных мусульман, следующих сунне Пророка Мухаммада. Это Путь-(тарика) также сподвижников Пророка Мухаммада – да будет доволен ими Аллах! – ничто не добавлено без нужды в этот Путь. Мистические состояния шейхов длительны, а моменты созерцания ими манифестаций божественной сущности продолжительны. То из манифестаций божественного, что для иных бывает как вспышка молнии, для шейхов есть постоянное продолжение. А присутствие [у Господа] наших шейхов из Накшбандийи, невыразимо словами и выражениями. Следуй шейхам, раз узнавай их благородные обычаи и, возможно, ты с их помощью добьешься победы, заслужишь сокровенности, так вдохнешь из дыхания Пути-тарика, что ничто случайное не будет уже занимать твой ум и отступит от тебя дьявольское наваждение. Воистину, их Путь – самый легкий из всех путей-(тарикат), доставляющих суфия к Всевышнему Аллаху, поскольку основа у тарика Накшбандийа – тасаввуф (суфизм), а первый экстаз и наитие, выводящие на мистический путь, исходят от внутреннего руководителя-муршида, находящегося под сенью духовного наследия пророка Мухаммада – да благословит его Аллах и приветствует! – который сказал: «Все, что вложено мне Аллахом в мою грудь, я все это передал [вложил] в грудь Абу Бакра» [преемника Пророка Мухаммада после его смерти на посту руководителя мусульманской общины-государства]. Этот Путь-тарика излучает и отражает совершенство связи их любви к Богу. И в проявлении этой любви равны и молодые [суфии] и шейхи. Об этом самопожертвенном проявлении жизни и смерти шейх Мухаммад Бахаутдин ан-Накшбанди – да будет свята его могила! – говорил: «Кто отказывается от нашего Пути-тарика, тот на грани отступления от исламской веры». Также он говорил: «Наш Путь-тарика – наикратчайший путь к Всевышнему Аллаху». «И как наш Путь не будет наикратчайшим путем к Нему и связью с Ним, ведь конец Пути-тарика включен в начало этого Пути?» «Несчастен тот, кто избрал этот суфийский путь и не направился по верному пути, кто взялся идти и не нашел счастливый удел. В чем виновато солнце, если у кого-то нет глаз?». И если ты вступил на Путь великих шейхов, то тебе необходимо следовать им и остерегаться нарушать их установления, чтобы ты смог достичь их совершенства и ознакомиться с их мистическими состояниями ахвал. Вступление в это высокое суфийское братство тарика возможно после получения наставления – талкин от совершенного шейха, сведущего в Пути-тарика, поскольку тайное предназначение наставления талкин – это соединение сердец друг с другом, с сердцем Пророка Мухаммада – да благословит и приветствует его Аллах! – а его сердца со святостью присутствия у Аллаха – Всемогуц Он и Велик! И самое наименьшее из благ, что достану муриду, если он приобщится к духовной генеалогии – «силсиле» суфиев, – это отклик душ святых шейхов, начиная от пророка Мухаммада – да благословит его Аллах и приветствует! – и присутствие у Аллаха – Всемогуц Он и Велик! – если мурид обратится к этой силсиле. Тот, кто встанет на Путь – тарика без этого [приобщения к силсиле], то он не из числа приобщенных к тарикату, и не ответят ему души шейхов, если он не обратится к силсиле.

продолжение следует

Е. В. Соан, английский разведчик писал о своей первой встрече с курдами Турецкого Курдистана: «Это был аванпост великой расы, которая занимает горную полосу Турции и Персии в 125 т.кв.миль» (1908-1909 гг. «To Mesopotamia and Kurdistan in disguise»).

Постановлением АзЦИК в 1923 г. район, который был назван Курдистаном и выделен в самостоятельную административную единицу.

Курдистан особый округ, согласно районирования Азербайджана в 1929 г. когда был ликвидирован (1929), включал в себя 4 района — с севера на юг: Кельбаджар, Лачын, Губатлы и часть нынешнего Джебраильского района.

Северные районы бывшего Курдистанского уезда отделяли последний по водоразделу Муровдагского хребта от Гянджинского уезда. По водоразделу Кангуро-Алангезского хребта Курдистан граничил с Нор-Баязетским уездом ССР Армении. С юго-запада он примыкал к Шаруро-Дарелегезскому и Зангезурскому районам ССР Армении.

Его границы с юго-востока по реке Акера проходили по меже с бывшим Джебраилским уездом, начиная с с.Эфендиляр до владения в эту реку ее левого притока-Милхелев. Наконец Курдистан граничил с Нагорным Карабахом с юго-востока от владения реки Милхелев в Акру, вплоть до Муровдагского хребта. Стр.10-11

В результате работы экспедиции удалось выяснить, что в Лачинском районе имеется 11 курдских сел:

Зерти, Минкенд, Бозлу, Камаллы, Калача, Черлахлы, Агджакенд, Каракешиш, Аг-Булаг, Шейланлы, и 11) два небольших отселка последнего: Катос-бина и Чайбина, являющихся продолжением друг-друга.

Общее число хозяйств:

№ п/п	Населенные пункты	Общее число хозяйств	Курдских
1.	Зерти	42	42
2.	Минкенд	270	170
3.	Бозлу	71	71
4.	Камаллы	107	107
5.	Калача	16	16
6.	Черлахлы	44	44
7.	Агджакенд	45	45
8.	Каракешиш	107	107
9.	Аг-Булаг	67	67
10.	Шейланлы	65	65
11.	Катос-бина	30	30
	Чайбина	20	20

Всего из 884 — 774 курдских

Стр. 34.

В каждом селении имеется 2,3,5,7 и больше родов

Стр.37

С. Калача — из одного рода.

В Нах крае, курдские селения, расположенные вокруг ст. Араздайн представляют собой родовые поселки, носящие наименование рода, а не собственного названия, имеющегося давно у каждого селения. Всего в этом районе 7 курдских селений:

1. Кара-Бурун
2. Яных
3. Коркмас
4. Гялаван
5. Махмуд-кенд
6. Водокачка и
7. Кыгач

Однако, эти названия большей частью не употребляются, а селениям присвоены наименование живущих там рода. Стр. 37.

В соответствии с этим селения

1.Кара-Бурун и Яных — Бануки

Курди Азербайджана

Лачын, Кельбаджар, Нах.край.

2.Гялаван, Махмуд-кенд и Водокачка —

Гарики

3.Кыгач — Башки.

Все эти селения находятся вокруг тюркского села Садарак, представляя собой ряд бывших отселков Садарака, и расположенных на территории от границ железнодорожной линии Джульфа-Баку до реки Аракс, отделяющей СССР от Турции и Персии, примерно шириной в 5-7 км. и длиной в 10-12 км.

Указанные селения объединяются единым сельсоветом, выделенным год назад (1930) в самостоятельную единицу Сталинского района Нахкрая и носящим названия Шавлинского сельского совета.

На 5 сентября 1931 г. число населения по описываемым нами курдским селениям:

№ п/п	Название села или рода	Число хозяйств	Число жителей
1.	Шавлики	54	315
2.	Яных	57	264
3.	Гялаван	87	383
4.	Коркмас	26	135
5.	Башки	60	410
6.		44	44
	Всего	284	1507

Стр.38.

Род Шавлики в 2-х занятых им селах

Название сел	Быки и КРС	Лошади	Овцы	Ослы
Кара-Бурун	223	57	1814	9
Яных	315	55	2480	5
Всего	538	112	4294	14
Башки	346	43	798	5
Итого	984	155	5092	19

Род Шавлики — 579 чел Башки — 410 чел.

Стр. 39.

...вопрос о выделении Курдистана был предметом неоднократных суждений как в АзЦИК-е и Комиссии по районированию, так и в партийных организациях. Была выделена со стороны ЦК АКП(б) специальная комиссия по определению границ и формы административного управления Нагорного Карабаха и Курдистана. Если в комиссиях не было никакого сомнения в необходимости выделения Нагорного Карабаха в автономную область, то нельзя этого сказать о Курдистане. Вопрос о Курдистане обсуждался в течении ряда месяцев...

В течение ноября и декабря месяцев 1922 г. состоялось 3 постановления Президиума АзЦИК-а (от 21.X.1922 г., \$4; 20.XI.1922 г., \$2; 30.XII.1922 г., \$4) о Кубатлинском уезде, из которых первым предусматривались ликвидация его, а последующими двумя решениями вопрос временно оставался открытым.

13 января 1923 г. вопрос снова обсуждается в Президиуме АзЦИК-а, и снова в связи с предполагающейся организацией Курдистана Кубатлинский уезд временно оставляется самостоятельным (\$1. Протокол Президиума Аз.ЦИК-а Азерб.ЦГА при АзЦИК-е Дело №7 Управления Землеустройства НК Зема за 1923

г. лист 25).

Вплоть до лета 1923 г. вопрос о выделении Курдистана выдвигается на заседаниях центральной Разграничительной Комиссии АзЦИК-а. Наконец, в июле 1923 г. он делается предметом обсуждения упомянутой нами специальной комиссии.

В протоколе заседания

\$4. Поступило 2 предложения:

1). Курдистан выделить в особую административную единицу на правах уезда, непосредственно подчиненного центру, в составе Джаванширского, Шушинского и Кубатлинского уездов (мотивировка): отдаленность Курдистана от центра Баку, прерванность и отдаленность Курдистана от низменного Карабаха и достаточное население, около 60 тысяч человек не обращении особого внимания центра и неудовлетворение повседневных (повидимому, пропущено слово нужд А.Б.), до настоящего времени, ввиду также подчиненности отдельным уездам Карабаха,

2). Курдистан оставить в виде района, подчиненного низменному Карабаху.

При этом голоса разбились, вопрос остался открытым.

Стр.51-52.

В следующем заседании той же комиссии, состоявшемся 7 июля 1923 г. зафиксировано в протоколе:

Слушали	Постановили:
2. О Курдистане	2. Образовать Автономный Курдистан, центр и границы которого определить при установлении границ Автономного Нагорного Карабаха

Автор Летописи Шереф-еддин Хан Битлиси, влиятельный Курдистанский правитель Битлиси, играл крупную роль в борьбе между персидской монархией Сефевидов и Турцией. Ему именно в значительной степени была обязана своими победами Турция в своих войнах с Персией в конце 16 века.

Стр. 57.

Выборы из приведенной там же («Кавказский календарь» за 1910 г., стр. 545) таблицы «Распространение населения Кавказа по родному языку, согласно переписи 1897 года» (Издание Центрального Статического Комитета 1905 г.) дают следующую картину о численности курдов:

№ п/п	Название села или рода	Число хозяйств	Число жителей
1.	Шавлики	54	315
2.	Яных	57	264
3.	Гялаван	87	383
4.	Коркмас	26	135
5.	Башки	60	410
6.		44	44
	Всего	284	1507

Таким образом, по переписи 1897 г. в Кавказе 99.832 тыс. курдов (в Елисаветопольской губ. 3042).

Стр. 60.

В «Кавказском календаре» за 1917 г. приведены материалы о пространстве и населении Кавказского края к 1-му январю 1916 г., основанные на данных уездной администрации.

Составленная нами общая сводка курдского населения представляется в следующем виде:

Название сел	Быки и КРС	Лошади	Овцы	Ослы
Кара-Бурун	223	57	1814	9
Яных	315	55	2480	5
Всего	538	112	4294	14
Башки	346	43	798	5
Итого	984	155	5092	19

Стр. 60.

...по ориентированным материалам госплана АССР, полученным экспедицией накануне своего выезда, количество курдов по Лачинскому району определялось в 99,2%, по Кельбеджарскому району в 99,5%; число тюрок по обоим районам определялось в 180 человек: 108 по Лачину и 72 чел. по Кельбаджару.

По итогам переписи, проведенной в 1926 г. число курдов по 5 дойра[1] тогдашнего Курдистана распределялось следующим образом:

Слушали	Постановили:
2. О Курдистане	2. Образовать Автономный Курдистан, центр и границы которого определить при установлении границ Автономного Нагорного Карабаха

Число курдов в Кубатлинском дойра по языку и по народности 5200 чел. Общее количество 37.182 чел. (стр. 61), что составил 72,2% Курдистана, но из них говорящих на курдском языке 3123.

Комиссия А. Букшпана По Лачинскому району

	мужчин	женщин	всего
Бакинская губерния	6	2	8
Дагестан	11	11	22
Елисаветополь. губ.	1663	1379	3042
Карская область	22632	20336	42968
Кутаисская губерния	935	889	1824
Терская область	13	6	19
Тифлисская губ.	1400	1138	2538
Черноморская губ.	22	—	22
Эриванская губ.	26239	23150	49389
Итого	52921	46911	99832

Из 193 населенных пунктов нынешне-го Лачинского района 108 сел курдских, 3322 говорят на курдском.

В 1919 г. тюрки в Минкенд из Сисиана приселились в результате Дашнакского раз-гула.

Стр. 63.

	магометан	езидов	всего
По Бакинской губ.	501	191	692
По Елисаветоп.губ.	3.802	—	3.802
По Батумской обл.	552	—	552
Карская область	49.752	17.698	67.450
Тифлисская губ.	5.932	4.697	10.629
Эриванская губ.	36.508	12.624	48.532
Итого	97.047	35.210	132.257

Стр. 64.

Перепись, проверенный Наркомпросом Аз.Республики весной 1931 г.

Сохранившие свой язык курды:

Дойра* (округ)	Кол-во курдов	Говорящих из них на курдском языке
В Кельбаджаре	11993	1438
Каракышлакском	6033	1758
Курдахджинском	8173	691
Мурадханлинским	6159	429
Котурлинским	5885	955
Итого	38243	5271

Стр.66.

Так называемые Зиланские курды, сосредоточенные в настоящее время на территории в Нахичеванской ССР, до апрельской революции 1920 г. в Азербайджане проживали компактной массой.

...Дашнакская кравовая эпопея 1919 г., непрекращаавшаяся война и разгул дашнакских банд во главе с Дро заставили курдов бежать из пределов края в Турцию и Персию.

Общее число курдов...в Нахкрае, определяются последней переписью Наркомпроса в 3180 чел.

В Азербайджане....усилились гонения на курдов, издевательства над курдским языком, над курдской национальностью. Курд становится посмешищем и предметом шуток...

Именно к этому периоду учащаются клятвы отдельных курдских селений бросить курдский язык, бывшей объектом иронии, анекдотов и насмешливых прозвищ (вроде кьч-вър, или кьча-вьга[2]). Нами установлена ряд случаев, когда курды давали клятву бросить свой родной язык (селение Камаллы Лачинского района). Стр. 72.

...отсутствие в то время (к декабрю 1930 г.) в Азербайджане курдской школы на родном языке. Стр. 80.

На путях денинской национальной политики курдская «проблема» в Азербайджане разрешается. Правда, мы остаемся все еще позади далеко ушедшей от нас впереди Армении. Стр.85.

«...если бы ничего иного курды не могли внести, кроме своих воинственных песен, боевых мотивов, если бы они больше ничего не смогли внести, кроме своих бесконечных живописных танцев, то и это было бы прекрасным вкладом в международный пролетарский интернациональный вклад идей» (В. Ваганян. «О национальной культуре». Газета «Заря Востока», 1927 г. №187). Стр. 86.

Мусаватские борзописцы злобно констатировали в эмигрантской прессе за 1931 г. (Журнал «Билдириш», ноябрь) «Для курдов, численностью не более 6-10 тысяч человек, не знающих никакого языка, помимо тюркского, были созданы язык, отдельный шрифт, школа, культура и т.д.». Стр. 89.

Начиная с 40-х гг., и особенно, с 50-х гг. XIX в., когда возникло первое массовое движение курдов под руководством Бедр-хана (1843-46 гг.) и далее во время Крымской войны в 1855 г. под руководством Езданшера, в 1877-78 гг. во время русско-турецкой войны под руководством сыновей Бедр-хана, в 1880 г. восстание шейха Обейдуллы и т.д. и вплоть до наших дней (восстание 1925, 1929, 1930 гг.), Турецко-Персидский Курдистан периодически охвачен заревами угнетаемых курдов. Стр.91.

НАТО подтвердила факт авиаударов по г.Брега

Организация Североатлантического договора (НАТО) подтвердила факт ударов авиации по военным целям ливийского портового города Брега, расположенного на берегу залива Сидра. Об этом сообщается в пресс-релизе Североатлантического альянса.

В НАТО уточнили, что удар был нанесен 25 июня 2011г. по складам боеприпасов и стоянке вооруженных сил главы Джамахирии полковника Муаммара Каддафи. Североатлантический альянс также сообщил, что не располагает данными о жертвах среди мирного населения в результате атаки своих военно-воздушных сил.

Ранее государственное телевидение Ливии передало, что в ходе сегодняшнего налета авиации НАТО погибли 15 мирных жителей и 20 получили ранения.

Мы можем подтвердить, что подвергшиеся атаке здания были заняты войсками М.Каддафи и могли быть использованы для подготовки атак на гражданское население в районе г.Адждабия и г.Бенгази", - отмечается в пресс релизе.

Накануне местное информагентство сообщило, что жертвами авиаудара НАТО в районе г.Брега стали пять человек.

Ранее сообщалось со ссылкой на свидетельства очевидцев, что авиация Североатлантического альянса нанесла сегодня удары по четырем целям в восточном пригороде столицы Ливии - г.Триполи.

В Манчестере пройдет курдский кинофестиваль

В субботу в Британии стартует Пятый Манчестерский курдский кинофестиваль.

Это демонстрация лучших, прежде всего короткометражных, фильмов из стран региона, часть которых будет впервые показана в Великобритании.

Фестиваль этого года представит вдохновляющие фильмы с рассказами о жизни, любви и войне Фестиваль также предлагает возможность встретиться с рядом режиссеров.

Организатор фестиваля, Аллан Амин, сказал агентству Ак-Ньюс: "Цель фестиваля - поделиться с различными цивилизациями красотой курдского искусства. Мы также надеемся, что он может быть использован в качестве базы для строительства центра курдских кинематографистов, чтобы позволить им реализовать свое искусство."

Среди фильмов - "Сын Вавилона", "Добро пожаловать" - рассказ об иммигрантах, оказавшихся в ловушке на берегах Кале.

ДИПЛОМАТ

№ 15 (126) 22-28 Июня 2011

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ страница

Президент Джаляль Талабани прибыл в Тегеран

Президент Джаляль Талабани прибыл в Тегеран, столицу Исламской Республики Иран, в пятницу вечером, 24 июня, для участия в Международной конференции по вопросам борьбы с терроризмом.

Талабани был встречен в Тегеране министром нефти Ирана Али Абади и послом Ирака в Тегеране Мохаммедом Маджидом аль-Шейхом.

Президента сопровождали иракский советник по национальной безопасности Фалах аль-Файяз и ряд других должностных лиц.

Фаллах Мустафа принял румынского посла в Ираке

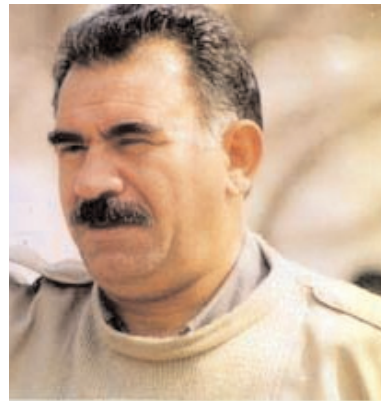

Фалах Мустафа Бакир, глава департамента иностранных дел КРГ, во вторник принял румынского посла в Ираке Якоба Прада и главу румынского торгового представительства в Курдистане Каталин Стойку.

Обсуждались пути укрепления двусторонних связей, повышение уровня дипломатического представительства Румынии в Курдистане и организации совместного экономического форума.

Оджалан поддержал бойкот турецкого парламента депутатами от прокурдской партии

Лидер Курдской Рабочей партии (РКК) Абдулла Оджалан, отбывающий пожизненное заключение на острове-тюрьме Имралы в Мраморном море, поддержал решение курдских политиков от прокурдской Партии мира и демократии (ПМД) бойкотировать заседания парламента Турции. Об этом турецким СМИ сообщили адвокаты лидера РКК Омер Гюнеш, Шакир Демир и Мизгин Ыргат.

Напомним, что в Турции новоизбранные депутаты от ПМД приняли решение бойкотировать парламент нового созыва в знак протеста против аннулирования Высшей избирательной комиссии Турции депутатского мандата курдского политика Хатиба Диджле.

Курдские депутаты отказались идти в парламент Турции

Как сообщает агентство "Фират", собрание избранных депутатов турецкого парламента от блока Труда, демократии и свободы (поддерживаемого Партией мира и демократии) приняло решение не входить в парламента. Решение было принято в качестве ответа на решение Высшего избирательного совета Турции запретить участие в парламенте депутату Диярбакыра Хатипу Диджле.

Зачитавший заявление группы Салахетин Демирташ, депутат от Диярбакыра, заявил, что группа "не войдет в парламента, пока существует несправедливость против наших людей и непрерывно продолжается насилие и действия против нашего народа. Последней каплей явилось решение Избирательного Совета об отмене мандата Хатиба Диджле. Именно по этим причинам мы приняли решение не идти в парламента, пока эти несправедливости и насилия не будут остановлены".

Сирийские власти ввели танки в деревню на границе с Турцией

Сирийские войска при поддержке танков заняли сегодня одну из деревень вблизи турецкой границы. Правительство расширяет военное присутствие на северо-западе Сирии в ответ на массовые акции протеста, прошедшие по всей стране в пятницу.

Занятая сегодня деревня аль-Наджия расположена у дороги, соединяющей сирийский порт Латакия с Турцией, куда за последнее время бежали около 12 тысяч сирийцев.

По сведениям правозащитников, по меньшей мере 18 участников антиправительственных демонстраций в Дамаске, Хомсе и других городах были убиты накануне солдатами сил безопасности. Государственное телевидение обвиняет в убийствах мирных граждан в Дамаске неких "вооруженных бандитов".

Курды ведут переговоры с ЕС об открытии европейского представительства в Эрбиле

Салим Карави, представитель Регионального правительства Курдистана в Европейском Союзе, посетил штаб-квартиру Европейской комиссии и был принят г-жа Ломбарт Кьюсак, руководителем отдела Персидского залива, и г-ном Владимиром Ланасаком, главой иракского отдела Европейской Комиссии.

Стороны обсудили двусторонние отношения и необходимость открытия представительства ЕС в Курдистане.

Г-н Карави подчеркнул

важность Курдистана в новом Ираке, а также важность наличия представительства ЕС в Эрбиле для укрепления двусторонних отношений. Г-жа Кьюсак выразила полное согласие с этим.

Конфликт в Сирии грозит Ближнему Востоку войной

Конфликт между оппозицией и правительством в Сирии, грозит войной всему Ближнему Востоку в случае дальнейшего обострения ситуации. Как отмечают эксперты, уже сейчас обстановка накалилась, за счет резкой активизации исламистов на Ближнем Востоке.

Факторы риска для региона — это возможный конфликт между Турцией и Сирией, нестабильная ситуация в Ливане и потенциальная возможность прихода к власти в

Сирии исламистов близких к Ирану. Это в корне бы изменило расклад сил в регионе и скорее всего привело бы к тому, что Саудовская Аравия и ее союзники были бы вынуждены рассматривать вариант интервенции в Сирию для стабилизации ситуации.

Так или иначе, Сирия остается одним из сильных дестабилизирующих факторов, которые раскачивают всю ближневосточную лодку. И пока непонятно, как будет развиваться ситуация дальше.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

TAXIR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Rus şöbəsinin redaktoru
SEYMUR ALXANOV

Xüsusi müxbirlər:
RAMİZ CƏBRAYİLOV

SAKİT ÇİRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üstüstdə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri, 40
Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnisan: Bakı 40 soqaq
S.Mehmandarov xani 25 mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.
Мехмандарова дом 25 кв-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb şəhirlənib və "Futbol+ Serviss" mətbəəsində çap olunmuşdur.

www.Diplomata-kurdi.com

e-mail: diplomat_gazeti@box.az

Şəhadət namə : NFŞ 005004966

BUSB-un2 sayılı Sabuncu rayonfili ali
VÖEN1800061582

H/ə 438010000

Sifariş: 4500